

**T.C.
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**MÜSABIK TAEKWONDOCULARDA SALDIRGANLIK VE
DÜRTÜSEL DAVRANIŞ TEPKİLERİNİN İNCELENMESİ**

Murat SAĞLAM

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİMDALI**

KAHRAMANMARAŞ 2018

**KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANA BİLİM DALI**

**MÜSABIK TAEKWONDOCULARDA SALDIRGANLIK VE
DÜRTÜSEL DAVRANIŞ TEPKİLERİNİN İNCELENMESİ**

Murat SAĞLAM

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**DANIŞMAN
Dr.Öğr.Üyesi Enver DÖŞYILMAZ**

**Jüri Üyesi
Doç.Dr. Mahmut AÇAK**

**Jüri Üyesi
Doç.Dr. Tamer KARADEMİR**

KAHRAMANMARAŞ-2018

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü öğrencisi Murat SAĞLAM tarafından hazırlanan “Taekwondo Sporuna Başlamada Etkili Olan Psiko-Sosyal Faktörlerin İncelenmesi” adlı bu tez, jürimiz tarafından / / tarihinde oy birliği / oy çokluğu ile Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

DANIŞMAN

Yrd.Doç.Dr. Enver DÖŞYILMAZ

Anabilim Dalı, Üniversite Adı

Beden Eğitimi ve Spor Sütçü İmam Üniversitesi

Ünvan, Ad ve Soyad (İKİNCİ DANIŞMAN)

Anabilim Dalı, Üniversite Adı

Ünvan, Ad ve Soyad (ÜYE)

Anabilim Dalı, Üniversite Adı

Ünvan, Ad ve Soyad (ÜYE)

Anabilim Dalı, Üniversite Adı

Ünvan, Ad ve Soyad (ÜYE)

Anabilim Dalı, Üniversite Adı

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

Prof. Dr. Mehmet BOŞNAK

Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada orijinal olmayan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

Murat SAĞLAM

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

**Müسابık Taekwondocularıda Saldırđanlık ve Dürtüsel Davranış Tepkilerinin
İncelenmesi
(Yüksek Lisans Tezi)**

Murat SAĞLAM

ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR

Sporcu, belli hedefler doğrultusunda düzenli olarak egzersizler yaparak bu hedeflere bir adım daha yaklaşma düşüncesindeki kişilerdir. Koyulan bu hedefler bazen olimpik bazense tıbbi ve bazen de boş zamanları kaliteli, eğlenceli ve sağlık açısından olabilir. Bu durumsal değışkenlikler sporcunun psiko-sosyal etkenlere bağlı olarak değışkenlik gösterir.

Bedensel ve ruhsal gelişimini en iyi seviyeye çıkararak ve kazanmış olduğu başarıları ile kendisinin de sağladığı saygınlık ile toplumun diğer fertlerine örnek olan model olduğu bireyleri, olumlu yönde etkileyen kişilerdir.

İşte bu bağlamda Dünyada çok yaygın olan Taekwondo sporu 1960'lı yıllardan itibaren ülkemizde faaliyet göstermeye başlamış olup her geçen yıl ülke çapında daha fazla bir popülite kazanmış, ilerleyen yıllar içerisinde ülke çapında bireysel sporlar içinde en fazla sporcuya sayısına sahip olan spor dalı olmuştur. 2008 ve 2012 yaz Olimpiyatlarında alınan başarılarla da ülkemizdeki genç ve çocukları bu spora karşı ilgi duymasını sağlamıştır.

Taekwondo sporcusu ise el, ayak ve ahlaki değerlerini kullanarak kendisine karşı yapılan herhangi bir saldırıyı bertaraf eden bunu yaparken karşıdaki rakibine hümanist bir yaklaşım içinde olan sağlam karakterli kişilerdir.

Geleceğimizin teminatı olan genç ve çocuklarımızın bu sporu seçmelerine sebep olan etkenler bu çalışmada bilimsel olarak ele alınmış ve yapılan araştırmalar yorumlanmıştır.

Yüksek Lisans eğitimim aşamasında bana yapmış olduğu katkılarından dolayı danışman hocam Sayın Dr. Öğretim Üyesi Enver DÖŞYILMAZ'a, Beden Eğitimi Bölüm Başkanlarından Doç.Dr. Tamer KARADEMİR hocama, tüm Taekwondo camiasına ve aileme sonsuz teşekkürler.

Ekim 2018

Murat SAĞLAM

**MÜSABIK TAEKWONDOCULARDA SALDIRGANLIK VE DÜRTÜSEL
DAVRANIŞ TEPKİLERİNİN İNCELENMESİ
(YÜKSEK LİSANS TEZİ)
MURAT SAĞLAM**

ÖZET

Dünyada saldırganlığın giderek daha da artması sonucu insanlar, içinde biriktirdiği negatif enerjiden kurtulmak için birçok farklı yollara başvurmaktadır. Bunlardan en önemli ve etkili olanların başında da spor gelmektedir. Spor başarısı ise rakibin oyun kuralları çerçevesinde engellenmesine bağlıdır. Bu engellenmenin sınırlarını, ilgili spor dalının kendi kuralları, yapılan hareketin taşıdığı niyet ve kasıt derecesi belirler. Bu tez çalışmasın da Türkiye’de Taekwondo sporu yapan yıldız, genç ve büyükler kategorisinde olmak üzere 200 Müsabık Taekwondocuya anket çalışması yapılmıştır. Bu spora bireylerin başlamasında etkili olan dürtüsel davranış tepkilerinin etkisi ve saldırganlık düzeyleri boyutu ve bu sporu yapmaya başladıktan sonra bireylerde meydana gelen saldırganlık boyutlarının değişimini anlayabilmek amacıyla saldırganlık ve dürtüsel davranış tepkileri belirlenmiştir.

Çalışmada hedeflenen amaçlara ulaşmak için; çalışmaya katılanlara fiziksel saldırganlık, düşmanlık, öfke ve sözel saldırganlık yaklaşımları ölçmek için sporculara saldırganlık düzeylerinin belirlenmesine yönelik Buss-Perry tarafından geliştirilen Saldırganlık Ölçeği’nde yer alan 29 adet önermeye verdikleri tepkiler istatistik olarak değerlendirilmiştir. Bunun yanında Araştırmaya katılan sporcuların demografik özelliklerine göre dağılımları çizelge 1’de verilmiştir. Demografik özellik olarak yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, kardeş sayısı, ikamet yeri, taekwondoya başlama yaşı ve ne kadardır bu sporu yaptığına ilişkin değişkenler incelenmiştir. araştırmaya katılan sporcuların %60,5’i 16-17 yaş grubunda, %24,5’i 15 yaş ve altı, %15,0’ı ise 18 yaş ve üstü yaş grubunda yer almaktadır. Çalışmaya katılan sporcuların ortalama yaşı 16,6, en küçük 12 ve en yüksek 42 yaşında sporculardan oluşmaktadır. Çalışmaya katılan müsabık sporcuların %67,0’ı erkek ve %33,0’ı kadın sporcudan oluşmaktadır.

Eğitim düzeyleri incelendiğinde, %88,0 gibi büyük bir çoğunluğu lise mezunu, %7,0’ı lisans ve %5,0’ı ilköğretim mezunu olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmaya katılan sporcuların %46,0’ı 1-2 kardeş olduklarını, %42,4’ü 3-4 kardeş, %10,1’i 5-6 ve %1,5’i 7 ve üstü kardeş sayısına sahip olduklarını belirtmişlerdir.

Müsabık sporcuların ikamet yerleri incelendiğinde, %49,5'i büyükşehirlerde, %39,4'ü il, %10,6'sı ilçelerde ikamet ettiği tespit edilmiştir.

Çalışmaya katılanların kaç yıldır Taekwondo yaptıkları incelendiğinde, %41,0'ı 4-6 yıldır bu sporla uğraştıklarını belirtirken, %32,5'i 7 yıl ve üstü bir sürede, %26,5'i ise 1-3 yıldır bu sporla uğraştıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca bu sporla uğraşma yılı ortalama olarak 5,7 hesaplanırken, en düşük 1 ve en yüksek ise 28 yıl olduğu tespit edilmiştir.

Sporcuların başlama yaşları incelendiğinde ise, %47,0'ı 10 yaşından küçük bir yaşta başladığını, %39,0'ı 11-13 yaş aralığında ve %14,0'ı 14 yaş ve üstünde bu spora başladığını ifade etmiştir. Taekwondoya ortalama başlama yaşı 10,7 olarak hesaplanırken en düşük 4 en yüksek 22 yaşında başlanıldığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Buss-Perry Saldırganlık Ölçeği, Dürtüsel Davranış Tepkileri, Saldırganlık, Taekwondo,

Sayfa Adedi: 60

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Enver DÖŞYILMAZ

**SURVEY OF AGRESSION AND IMPULSIVE BEHAVIOUR REACTIONS IN
COMPETITOR TAEKWONDO
(POST GRADUATE THESIS)
MURAT SAĞLAM
ABSTRACT**

As a result of increase of aggression in the world, people consult several different ways to get rid of negative energy they save inside. The most important and the first of these is sport. Sport success is connected to block the competitor by the game rules. The borders of these blocking are determined by the related sport branch own rules, the degree of the intention and the pulse of the movement that has been made. In this study a questionnaire was brought about with 200 Competitor Taekwon-do practitioners in the category of all star, young and grown-ups. Aggression and impulsive behaviour reactions have been identified in order to understand the change in the dimension of impulsive behaviour reactions, that effect the individuals to start this sport, after they start doing this sport. Toget the goals that aimed in the study; the hostility, verbal and physical aggression reactions that sporters give to the 29 questions take part in the “Aggression Scale” prepared by Buss-Perry have been evaluated statistically. Besides the demographic distribution of sporters, took part in this study, has been given in table 1. As demographic feature age, gender, education level, number of siblings, place of residence, the starting age of this sport and for how long the sporter do this sport have been studied.

Thesporters, 60,5 % of sportersare 16-17, 24,5% of sportersare 15 andminor, 15% sporters are 18 and older, took place in this study. Average age of the sporters took place in the study is 16,6, the youngest one is 12 and the oldest one is 42. 67% of the competitor sporters took place in the study has been men and 33% has been women.

When the education level has been studied 88% of the sporters are high school graduates, 7% of them are four year faculty graduates and 5% of them are primary school graduates.

46% of the sporters that took place in the study has 1-2 siblings, 42,4% of them have 3-4 siblings, 10,1% of them have 5-6 siblings and 1,5% of them have 7 or more siblings.

When their residences are investigated it has been seen that 49,5% of them are from metropolises,39,4% of them are from cities and 10,6% of them are from towns.

47% of the sporters started this sport younger than 10, 39% of them started between the ages 11-13, 14% of them started 14 and older. The average age of starting Taekwondo is 10,7, the youngest starting age is 4 and the oldest one is 22.

Key Vocabulary: Buss-Perry Aggression Scale. İmpulsive behaviour reactions, Aggression, Taekwondo,

Number of pages: 60

Supervisor: Dr.Öğr.Üyesi Enver DÖŞYILMAZ

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR	I
ÖZET	III
ABSTRACT	V
İÇİNDEKİLER	VII
TABLolar DİZİNİ	IX
KISALTMALAR	X
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Problem Durumu	1
2.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	4
1.5. Araştırmanın Varsayımları	4
2. GENEL BİLGİLER	5
2.1. Taekwondo	5
2.2. Taekwondonun Tarihçesi	7
2.3.Spor Psikolojisi.....	9
2.4. Spor Psikolojisinin Tarihçesi.....	9
2.4.1. Spor Psikolojisinin Tarihsel Süreci	10
2.4.2. Türkiye’de Spor Psikolojisi.....	11
2.5.Saldırganlık.....	11
2.5.1.Saldırganlık Kuramları	12
2.5.2. İçgüdü Kuramı.....	13
2.5.3. Biyolojik Kuram.....	13
2.5.4. Engellenme-Saldırganlık Kuramı	13
2.5.5. Sosyal Öğrenme ve Bilişsel Kuramı.....	14
2.6.Saldırganlık Türleri	14
2.6.1. Fiziksel Saldırganlık.....	14
2.6.2. Sözel Saldırganlık.....	14
2.6.3. Düşmanlık İçeren (Yıkıcı) Saldırganlık	15
2.6.4. Öfke	15
2.7. Dürtüsel Davranışlar.....	15

2.7.1. Dürtüsellik Süreçleri.....	17
2.7.2. Dürtüsellikle İlgili Kuramlar	17
2.7.3. Dinamik Kuram	17
2.7.4. Yapısalcı Kuram.....	18
2.7.5. Gelişimsel Kuram.....	18
3. GEREÇ VE YÖNTEMLER	19
3.1. Örnekleme	19
3.2. Araştırma Modeli	20
3.3. Araştırmanın Sayıtları	20
3.4. Veri Toplama Teknikleri	20
3.4.1. Buss-Perry Saldırganlık Ölçeği	20
3.5. Güvenilirlik Analizi	21
3.6. Verilerin İstatistiksel Analizi	22
4. ARAŞTIRMA BULGULARI	23
4.1. Bağımsız Değişkenlere Göre Alt Ölçeklerden Alınan Puanlar Arasındaki Farklılık	32
5. TARTIŞMA	41
6. SONUÇLAR	45
7. ÖNERİLER	46
8. KAYNAKLAR	48
9. EKLER	52
Ek:1 Saldırganlık Ölçeği	52
Ek: 2 Dürtüsel Davranış Ölçeği	54
Ek: 3 Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmaları Etik Kurulu Karar Formu.....	58
ÖZGEÇMİŞ	60

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. Barlett testi ve Kaiser-MeyerOlkin (KMO) Örneklem Yeterliliği Ölçütü	22
Tablo 2. Araştırmaya Katılanların Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı	23
Tablo 3. Buss Perry Saldırganlık Ölçeğini Oluşturan Faktörlere Verilen Yanıtların Dağılımı	25
Tablo 4. UPPS Dürtüsel Davranış Ölçeğini Oluşturan Faktörlere Verilen Yanıtların Dağılımı.....	27
Tablo5. Çalışma Kapsamında İncelenen 2 Ölçeğe Ait Toplam 8 Alt ölçek arasındaki ilişki.....	31
Tablo 6. Yaş Değişkenine Göre Alt ölçeklerden alınan puanların karşılaştırılması	32
Tablo 7. Cinsiyet Değişkenine Göre Alt ölçeklerden alınan puanların karşılaştırılması	33
Tablo 8. Taekwondo Yapma Yılı Değişkenine Göre Alt ölçeklerden alınan puanların karşılaştırılması	34
Tablo 9. Taekwondoya Başlama Yaşı Değişkenine Göre Alt ölçeklerden alınan puanların karşılaştırılması	36
Tablo 10. Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Alt ölçeklerden alınan puanların karşılaştırılması	37
Tablo 11. Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Alt ölçeklerden alınan puanların karşılaştırılması	38
Tablo 12. İkamet Yeri Değişkenine Göre Alt ölçeklerden alınan puanların karşılaştırılması	39

KISALTMALAR

ASOIF	: Yaz Olimpik Uluslar arası Federasyonları Birliği
BPSÖ	: Buss-Perry Saldırganlık Ölçeği
BDDE	: Buss-Durkee Düşmanlık Envanteri
IF	: Uluslar arası Federasyon
IPC	: Uluslar arası Paralimpik Komite
KMO	: Kaiser-Meyer-Olkin
LSD	: Çoklu Karşılaştırma Testi
UPPS	: Dürtüsel Davranış Ölçeği
WTF	: Uluslar arası Taekwondo Federasyonu
WT	: Dünya Taekwondo

1-GİRİŞ

Saldırganlığın üst seviyelerde yaşandığı sporlar dövüş sporları olarak bilinmektedir. Bu sporları yapan sporcular üzerindeki psikolojik etkileri düşünüldüğünde, bu etkilerin olumlu ya da olumsuz olması düşüncesi hakkında bir karışıklıkla karşılaşılmaktadır. Genellikle farklı iki iddiadan bahsedilmektedir. Bazı görüşlere göre, uzak doğu dövüş sporu ile uğraşan sporcuların iyi psikolojik değişimler ve buna paralel olarak da ahlaki gelişme gösterdiklerini öne süren bir araştırmacı gurubu vardır. Dövüş sporu sanatlarının içeriğinde bu amaçların olduğu bilinmektedir. Yapılan araştırmalar tarafından bu faydaların ispatlanarak dövüş sporu sanatlarının felsefesi olan “do” prensibinin özünde olumlu gelişimler olmasına rağmen, bu sporların yapısında saldırganlık olduğu görüşünde olan kişilerde oldukça fazladır.

Bu bölümde problem durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, varsayımları, sınırlılıklar ve tanımlar yer almaktadır.

1.1 Araştırmanın Problem Durumu

Taekwondo son yıllarda tüm dünyada rağbet gören Olimpik spor branşlarından olup, ferdin kendisini savunmasına yönelik olarak el ve ayaklarını kullanarak yaptığı bir takım karışık hareketleri kapsayan bir spor dalıdır. Sosyal bir varlık olan insan, anne karnından başlayıp, yaşamını yitirinceye kadar hep kendini savunma içgüdüğü içinde olmuştur. İşte bu savunma içgüdüğü insanları çeşitli şekillerde ve şeylerle kendisini güvencede hissetmesini sağlayacak, üzerindeki kaygı ve endişelerini atarak, psikolojik bir sakinleşme olarak rahatlama sağlayacak ve farklı yollar araştırarak, bunu bulmaya çalışarak devam edip gitmektedir. Spor insanların yaşantısında ve sağlığında önemli yer tutan bir olaylar bütünüdür. İnsanın içinde yer aldığı her olayda önemli bir psikolojik yan vardır. Sporda psikolojik yan, yarışmayı veya sağlıklı yaşamayı amaç edinen kişiler üzerinde önemli bir etkidir. Spor toplumsal bir faaliyet olduğuna göre sporcularında psiko-sosyal varlıklar olarak bilimsel açıdan ele alınması gerekir (1).

İşte Taekwondo sporu bu savunma faktörlerinden birisi olarak seçilip tercihler edilen spor dallarından birisi olmuştur. Fakat bu spora başlamada etkili olan faktörler tam olarak ortaya konulamamıştır. Bireyin kendisini savunma ihtiyacı mı, meslek olarak mı, sosyal çevrenin etkisi altında kalarak mı bu spor dalını seçmiş olduğu tam olarak ortaya

konulamamıştır. Taekwondo ve diğer savunma sporlarının ilk amacı, düşmana karşı kendini savunmak için yapıldığı bilinen bir gerçektir. Çalışma imkânı kolay, günlük ve pratik egzersiz ihtiyacını giderici özelliğe sahip olması bakımından Taekwondo, Türkiye’de yaygın olarak yapılmaktadır (2).

Sporun amaçlarının insan beden ve ruh sağlığını geliştirmek, iradeyi güçlü kılmak, kendine güveni, sosyalleşmeyi ve karşılıklı dayanışmayı sağlamak olduğu düşünüldüğünde kaygının giderilmesinde sporun etkili bir yol olduğu düşünülmektedir. Türkiye’de en yaygın branşlardan biri Taekwondo 1980’li yıllarda başlattığı gelişmeyle sportif yarışmalarda uluslararası alanda Türkiye’ye en çok madalya kazandıran spor branşlarından birisi olmuştur. Çalışma imkânları kolay, pratik ve günlük egzersiz ihtiyacını giderici bir özelliğe sahip olan Taekwondo Türkiye’de yaygın bir şekilde her yaşta insana hitap eden ve savunma sporu olması nedeniyle özellikle gençlerin ilgisiyle hızla yayılan bir spordur (2).

Dünya Taekwondo (WT), Taekwondo sporunu yöneten Uluslararası Federasyon (IF) olup, Yaz Olimpik Uluslararası Federasyonları Birliği (ASOIF) ve Uluslararası Paralimpik Komite (IPC) üyesidir. WT, eski bir Asya mirasının değerlerini küresel elit bir sporun değerleriyle birleştiren en kapsamlı ve erişilebilir dövüş sporuna öncülük etmektedir. Taekwondo, geleneksel ve modern çalışmaların bir araya geldiği sağlam bir temel üzerinde gelişmektedir. Bu sporu uygulayanlar ve ortaklar tarafından bilinen değerler sporumuzun gücüdür. Bu değerler toplumumuzda bulunanlardan ayrılırlar, zevk arama, kendini aşma, azim, ahlaki ve fiziksel güç ve başkalarına saygı Taekwondo, 2000 yılında resmi olarak Olimpiyat Oyunlarında yer almasından bu yana popülerliği giderek artan bir spor dalı haline gelmiştir (3).

Bunun yanında toplumumuzda teknolojik gelişmelerle beraber kentsel yaşam tarzının artması, iş yükünün çoğalması ve buna paralel olarak meydana gelen yoğun tempolu yaşam tarzı bireylerde içgüdüsel davranışlarının doyumsuzluğu ve buna bağlı olarak saldırgan davranışların artmasına sebep olmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Ülkemizde Taekwondo spor dalını yapanların bu spora neden ve nasıl başladığı, bu spora başladıktan sonra bireylerde saldırganlıkla ilgili ne gibi değişimlerin olduğu üzerine sürekli olarak farklı düşünceler ileri sürülmektedir. Bu araştırma ile bu farklı tezlerin tek bir çatı altında toplanması hedeflenmiştir.

Bireylerin içinde bulunduğu psikososyal durumlarının Taekwondo ya başlamaların da etkili olan etkenlerin değerlendirilerek farklı görüşlerin giderilmesine çalışılacaktır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır (4).

Taekwondo sporuna başlamada etkili olan psikolojik faktörler

- Kişilik faktörü var mıdır?
- Motivasyon faktörü var mıdır?
- Benlik faktörü var mıdır?
- Rekabet ve hırs faktörü var mıdır?
- Saldırganlık faktörü var mıdır?
- Kaygı faktörü var mıdır?
- Korku faktörü var mıdır?
- Duygusal ve zihinsel çatışmalar faktörü var mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Ülkemizde Taekwondo sporuna başlamada önemli olan faktörün ortaya konularak sporcu seçimlerinde antrenörlere yol göstermek, ülke sporunda ve kamuoyunda Taekwondo sporuna başlamada etkili olduğu düşünülen farklı görüşlerin ortadan kaldırılarak değişik görüşlerden dolayı kamuoyunda oluşan bazı yanlış değerlendirmelerin giderilmesi ile toplumun Taekwondo ya bakış açılarının tek bir doğrultuya yönelmesi ve bu konu üzerinde yeni araştırma yapacaklara ışık tutması açısından önem arz ettiği düşünülmektedir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma Türkiye’ de Taekwondo sporu yapmak da olan ümitler, genç ve büyükler kategorisinde müsabık seviyede bulunan bay ve bayan sporcular ile sınırlandırılmıştır.

1.5. Araştırmanın Varsayımları

Araştırmaya katılanların, ölçek de yer alan sorulara içtenlikle ve samimice cevap verdikleri varsayılmıştır.

2-GENEL BİLGİLER

2.1. Taekwondo

Taekwondo, 2000 yıllık çok uzun bir geçmişe sahip olan sürekli şekilde gelişmekte ve yenilenmekte olan Kore kökenli bir savunma ve mücadele sporudur. İlk zamanlarda savaşçıların, ordunun savaşta mücadele ve dövüş becerilerini içermekteydi. Kore savaşından sonra bu savunma sanatı dünyanın diğer ülkelerine yayıldı. 1950'lerden sonra geleneksel dövüş becerilerinden olup tüm dünyada tanınan ve yoğun bir şekilde yapılan modern bir spor haline geldi. Dünyanın en önemli Taekwondo organizasyonları olan Dünya Taekwondo Federasyonu (WTF) ve Uluslararası Taekwondo Federasyonu 2009 kayıtlarına göre günümüzde dünya çapında 180'den fazla ülkede 80 milyona yakın kişi tarafından Taekwondo sporu yapılmaktadır. Türkiye'de ise Taekwondo sporunu yapan kişi sayısı yaklaşık 180.000'den fazla lisanslı sporcu ile yapılmaktadır (5).

Taekwondo sporu bireylerin ruhsal yapısını, toplumsal getirilerini ahlaki yapısı içinde, el ve ayaklarını kullanarak kendisine karşı yapılan saldırıları bertaraf etmek için yaptığı karmaşık ve birbirini izleyen hareket kalıplarından oluşan kişinin fiziksel performansı ile çeşitli ve döngüsel bir yapı içinde yapılan uzak doğu kökenli bir savunma sporudur. Taekwondo sözcük anlamıyla el ve ayaklarla yapılan ve uygulanan savunmaya ve vuruşa dayalı tekniklerinden oluşan, sporcularda ahlaki değerlerin arttırılıp yüceltilmesine katkıda bulunan bir spor dalıdır (6).

Taekwondo da icra edilen tüm hareketlerin, bu sporun düşmana karşı savunma amacıyla yapılıp geliştirildiği günlerden bu yana, savunma düşüncesinin egemen olduğu bir temel üzerine oluşmuştur. Eski çağlarda insanlar, bedensel güçleri ve yeteneklerine dayalı olarak, ilkel ve kaba bir yaşam sürdüğü için yaşlandıklarında bedensel fonksiyonları kısa zamanda çökmekte ve yaşam kaliteleri düşüp, belleri bükülmekteydi. Yapılan spor ve özellikle Taekwondo, bu sporu yapan bireylerde, vücut sıhhatini, fiziksel direnci ve aynı zamanda yetenekleri geliştirmekte yardımcı olmaktadır. Taekwondonun tüm hareketleri bu sporun düşmana karşı bireyin kendisini savunması amacıyla geliştirildiğinden, bu güne kadar savunma düşüncesinin ağır bastığı bir temel üzerine kurulmuştur. Bu sebepten bu sporu saldırı olarak kullanan kimseler bu sporun ana ilkelerinden uzaklaşmaktadır. Saldırı amacıyla

Taekwondo sporu yapan kişiler Taekwondo camiası içinde yer alamamaktadır. Bu tür sporcular camia tarafından bilinçli veya bilinçsiz olarak dışlanarak yalnızlaşmaları sağlanıp camianın dışına çıkmaları sağlanmaktadır. Vücutlarının tüm ekstremiteleri ile kendilerini savunmak için değişik tekniklerle kendilerini eğitmiş olan Taekwondocuların yalnızca fiziksel güçleri ile değil, daha da önemlisi bu sporcuların kendilerine olan güvenleri ile diğer bireylere karşı saygılı olmaları ve disiplinleri daha fazla ön plana çıkarmaktadır. Taekwondo sporcusu için, bütün vücut ekstremiteleri bir savunma silahıdır. Saldırganları, elleri, yumrukları ve ayakları vasıtasıyla kolaylıkla tesirsiz hale getirme yeteneklerine sahiptirler(7).

Taekwondo, kişinin kendisinde güven duygusunu geliştirip, sosyal çevresinde saygın bir statü kazanmasında etkili olan, sağlam karakterli bir birey olarak, iç dünyasında mutlu ve hayata pozitif bakan, yardım sever ve de hümanist bir hayat görüşü kazanmasında etkili olmaktadır. Taekwondo bir dövüş sporu olmasına rağmen bu sporu yapanlar müsabaka esnasında kazanmak amacıyla bütün güçlerini ve yeteneklerini kullanmakta ancak müsabakanın bitmesi ile kazanan ve kaybedenin bir birine saygı ve sevgi ile yaklaşması bu sporu birçok mücadele sporundan ayırmaktadır. Taekwondonun savunma sporu olarak en önemli unsuru sadece iyi seviyede kendini koruyabilme yeteneği değil, aynı zamanda bu sporu yapanın kendine güven duygusunu oluşturan bir spor olmasıdır. Kendine güven duygusu, insanları zayıf olan bireylere karşı davranışlarında hoşgörü sahibi ve cömert kılar. Eşit koşullarda bir rakiple karşılaştıklarında, içinde yetişmiş oldukları ruh, onların güçlerini gereksiz yere ve özellikle insafsız bir anlayışla harcamalarını önler. Taekwondo eğitimi bireylerde başlı başına sosyal davranışlarla alçak gönüllülük kazandırır. Mertlik ve alçak gönüllülük fazileti temelde, kendine güven duygusuna dayanır (8).

Taekwondo, temelleri kuvvet, hız, dayanıklılık, denge, esneklik ve koordinasyon gibi parametrelere dayanan ve bunları geliştiren bir spor dalıdır. Yarışmalarda ise Taekwondonun özellikle güç, hız ve dikkate dayandığı görülmektedir. Kişiler, bu spora başladıktan sonra fiziksel ve teknik becerilerine göre derecelendirilirler. Taekwondoda Gıp derecesi düştükçe, Dan dereceleri ise yükseldikçe ustalık ve bilgelik seviyesi artar. Bu seviyeler do sporlarında insanın doğuş felsefesini ifade eder. İnsanın cennetten gelip yine cennete döneceğini ifade eden bir felsefi yaklaşımı içerir. Bu sebeple Taekwondo'ya ilk başlayanlar beyaz elbise ve beyaz kuşak takarlar. Beyaz kuşak doğuşu ve hayata başlangıcı saflığı temizliği ve hiçliği temsil etmektedir. Sarı kuşak toprağı temsil etmektedir. Özellikle bereketli ve verimli yamaçları simgeler. Bu nedenle de yaşamın kaynağı ve kökenini ifade etmektedir. Sonuç

olarak topraktan geldik ve toprağa gideceğiz düşüncesi vardır. Ve tüm üretim aslında toprağa bağlıdır. Bunu Taekwondo'ya uyarlırsak sarı kuşak bir Taekwondocu yeni fakat işlenmeye hazır ve verim alınabilecek bir kişiliği ortaya koyar. Mavi kuşak kaynaktaki saf ve berrak suyu temsil etmektedir. Kırmızı kuşak ise duygusal izahı uyarıcı olmasıdır. Bu kuşak aktif ve enerjik insanı temsil etmektedir. Her hareket olgunlaşmaya başlamış ve verim alınmaya başlamıştır. Siyah kuşak ise varılacak son noktadır. Göz alıcı ve görkemli bir görünüşü temsil eder. Yüksek seviye ustalık vardır. Tüm temel hareketleri Taekwondocu eksiksiz öğrenmiş ve koordineli şekilde uygulanmaya başlamıştır. Bu saydığımız renkler Umyangohnag temel alınarak ortaya konmuş temel renklerdir. Kore'de kültüründe yeri olan astronomik felsefeden kaynağını alırlar. Bu temel renkler Kore felsefesinde kainatı oluşturan temel renklerdir. Kore felsefesi temel olarak Um(-) and Yang(+) gibi iki farklı kutup üzerine oturmuştur. Kore felsefesinde kainatı oluşturan bu temel renkler Ojungsak or Ochaе diye adlandırılır (9).

Taekwondo sporcusu, insana karşı sevgi, saygı ve hoşgörünün en üst seviyesinde olan, rakibine karşı kazanmak için elinden gelen her türlü çabayı gösteren fakat bunu yaparken kaybetmiş veya kazanmış, farkı olmaksızın rakibi ile kucaklaşarak bir birine verdiği değeri karşılıklı olarak birbirlerini selamlayarak ortaya koyan kişidir.

2.2. Taekwondonun Tarihçesi

Taekwondo, uzak doğu ülkelerinden KORE' nin milli sporu olup, bu ülkede doğmuştur. Gelişip zamanla Dünya'ya yayılmıştır. Taekwondo'nun geçmişi on üç asır öncesine dayanmaktadır. O çağlarda KORE'de yaşayan insanlar doğaya, vahşi hayvanlara ve haydutlara karşı kendilerini savunmak için tamamı ile ayak tekniklerini içeren bir savunma sistemi geliştirmişlerdir. Bu geliştirdikleri sisteme TAEGYON yani ayak sistemi adını vermişlerdir. Yine aynı çağlarda KORE' de uygulanmakta olan, KWONPOP yani yumruk metodu olarak isimlendirilen ve sadece el tekniklerini içeren bir sistem daha bulunmaktaydı. Bu arada 600'lü yıllarda KORE yarımadası 3 Krallığa bölünmüş durumdaydı. Bu krallıkların en küçüğü olan SİLLA Krallığının genç asilleri ve savaşıları kullandıkları çeşitli savaş silahlarının yanı sıra yukarıdaki el ve ayak tekniklerini geliştirerek bir savaş aracı olarak kullanmak suretiyle silahsız savaş çalışmalarına da önem verip kendilerini düşmanlara karşı daha güçlü hale getirmişlerdir. İşte bu insanlar, el ve ayakla yaptıkları savunma tekniklerini, zamanla sistemleştirmiş ve adına Taek-Kyon demişlerdir. Böylece de Taekwondo' nun ilk temelleri oluşmuştur (10).

Taekwondo, savunma sporları içerisinde bilinenlerin en eskisidir. Taekwondo ile ilgili yapılan araştırmalar göstermektedir ki, Taekwondonun XX. Yüzyılda, Kore yarımadasının kuzeyinde doğmuştur. Bu bölgede yaşamış olan ve bu bölge de hüküm sürmüş Kogureyo hanedanlığına başladığı görülmektedir. Eski çağlarda yaşayan insanlar vahşi hayvanlara ve kendileri için sorun teşkil eden aynı bölgede bulunan eşkıyalara karşı kendilerini savunmak amacıyla bütünüyle ayaklarını kullandıkları bir sisteme dayanan bir stil geliştirmişlerdir. Daha sonraları ise öğrenilen bu ayak tekniklerine yenilerini ekleyerek " taegyon " ayak sistemi adını vermişlerdir.Yine Kore yarımadasında aynı çağlarda uygulanan " kwon-pop" yumruk metodu olarak isimlendirilen, sadece el teknikleri ile yapılan ve bu sisteme dayanan bir sistem daha vardı. Bu sistemi kullanan o yörenin insanları, el ve ayak hareketlerini birlikte kullanarak ele ve ayak tekniklerini sistemleştirerek adına "taek-kyon" demişlerdir (11).

2000 yıldan bu yana dünya üzerinde var olan Taekwondo sporu, son 30 yılda yarışma sporları Uluslararası Atletik Cemiyeti tarafından kabul görmüştür. Dünya Taekwondo Federasyonu 28 Mayıs 1973'te kurulmuştur. Federasyon kurulduktan hemen sonra birçok ülke Taekwondo derneklerinin kurulmasını görmekteyiz. 1975'te Dünya Taekwondo Federasyonu, Uluslararası Amatör Spor Federasyonuna üye olmuştur. Mayıs 1980'de Uluslararası Olimpik Komite, Taekwondo sporunu uluslararası bir spor olarak kabul etmiştir. 1988 ve 1992'de gösteri sporu amaçlı olarak olimpik oyunlarda yer aldı. Taekwondo sporu daha sonra 2000 ve 2004 yıllarında resmen bir Olimpik spor olarak kabul görmüştür. Resmi yarışmalar kategorisi olarak Taekwondo sporu, Dünya Taekwondo Şampiyonası, Dünya Gençler Taekwondo Şampiyonası, Dünya Üniversiteler Taekwondo Şampiyonası ve Dünya Gaziler Taekwondo Şampiyonası ve Dünya Kupası yarışmaları bulunmaktadır. Bu yarışmalarda, müsabaka ve poomse yarışmaları kategorileri olarak sporcular yarışmalara katılmaktadır. Taekwondo sporunun Türkiye'ye gelişi ise 1960'lı yıllara denk gelmektedir. 1968 yılında resmi olarak Judo Federasyonu bünyesinde faaliyetlerini sürdürmeye başlayan Taekwondo, 1981 yılında Judo Federasyonundan ayrılarak bağımsız bir Federasyon olarak Taekwondo Federasyonu kurulmuştur. Türkiye ilk defa 1976 yılında ilk olarak Avrupa Şampiyonasına katılmış ve takım halinde Avrupa ikincisi olarak yurda dönmüştür. Günümüzde Taekwondo da, ülkemiz adına bireysel ve takım halinde başarılarımız hala sürmektedir. Aynı zamanda 2009 yılında Azerbaycan'da ilk Paralimpik Taekwondo Şampiyonasının düzenlenmiştir. Bu organizasyonun hemen ardından Uluslararası Paralimpik Komitesi tarafından 2016 yılında yapılacak olan Paralimpik Oyunlarında Taekwondo resmi spor dalı olarak kabul edilmiştir (10).

2.3. Spor Psikolojisi

Spor psikolojisi sporcuların performansının en üst düzeye ulaşması için sporcuya destek amaçlı, zihinsel antrenman programları hazırlamak, optimal canlılık düzeyi ve kontrolü gibi konulara odaklanır (12).

Spor psikolojisi sporcuların performansının en üst düzeye ulaşması için sporcuya destek amaçlı, zihinsel antrenman programları hazırlamak, optimal canlılık düzeyi ve kontrolü gibi konulara odaklanır (13).

Spor psikolojisi, psikolojik olgu ve prensipleri, spor alanındaki insan davranışlarına uygulamaya çalışan psikoloji biliminin bir alt dalıdır. Sporla dünyanın her tarafında, her uygarlık seviyesinde, gerek sporu bızati olarak yaparak ve gerekse seyirci olarak birçok insan ilgilenmektedir. Spor psikolojisi bu evrensel faaliyet alanlarının birçok sorununu ele almaktadır. Spor psikolojisi ortaya koyduğu deneysel ve teorik sonuçları, özellikle sporcuların eğitilmesinde bilimsel yöntemlerin geliştirilmesine katkı amacıyla eğitimcilerin hizmetine sunan bir bilim dalıdır (14).

2.4. Spor Psikolojisinin Tarihçesi

Spor Psikolojisinin ortaya çıkışı XIX. yüzyılın sonları olarak gösterilmiştir. Buna rağmen pek çok tarihçi yazar spor psikolojisinin antikçağa kadar sürüp gittiğini söylemektedir. İnsan vücudunun temel motor özellikleri üzerine çalışan eski filozoflar, çoğu zaman insan vücudunun fonksiyonlarını numune olarak almış ve incelemişlerdir. Aristo, Plato ve daha birçok diğer filozofların yazılarından da bunu bulmak ve anlamak mümkündür. Eski Yunan filozoflarına göre eğitim, insanın hem kafasının hem de vücudun gelişmesine hitap etmelidir. O çağlarda yapılan heykellerde baş ve vücut dengesini çok güzel yansıtılmakta olup, bu heykellerde çoğunlukla zeki bir yüz ve bu yüze uygun düzgün bir vücut yapısı ortaya koymaktadırlar. Daha sonraki yıllarda ise heykellerin, eskiden yansıttıkları yüz ifadelerini kaybedip, daha kaslı bir hal almıştır (14).

Corletta göre; “başarılı performansın ancak belli becerilerle sağlanabileceğini” savunmuştur. Teknik tabanlı (technique driven) görüşü ile Sokrates’in düşünceleriyle kıyaslayarak, spor psikologunun eğitimin aşamasında Sokrates’in felsefesinin etkisini

tartışmıştır. Sokrates'in "kendini bilme" konusunda söylediği "neyi bildiğini veya neyi bilmediğini" bilme, sporda "neyi yapabileceğini bilmek ve neyi yapamayacağını bilmek" şeklinde ele alınmıştır (15).

Spor psikolojisinin tarihinde (1819 ve 1901) Viktory döneminin önemli bir yerinin bulunduğu inanılmaktadır. Bu dönemde yayınlanan kültürel dergilerde, spor psikolojisi ile ilgili fakat deneysel şekilde olmayan pek çok sayıda yazılar yayımlanmıştır. Bu yayınlarda öne sürülen konular daha çok değişmezdi. Bunlar; sportif özellikler (treyt), sportif performansın psikolojik boyutu, sağlıkta egzersizin önemi, sporda yaş, cinsiyet ve kültürün rolü gibi konularda yoğunlaşmaktadır (16).

2.4.1. Spor Psikolojisinin Tarihsel Süreci

Spor psikolojisi, psikoloji biliminin oldukça genç ve tarihi çok eskilere dayanmayan bir alt dalıdır. 19. yy.'da Baron Pierre de Coubertin felsefe fakültesinde okurken tarih ve sporla ilgilenmeye başlamıştır. Modern spor biliminin oluşum ve gelişiminde Coubertin'in etkisi büyük olmuştur. 1894 yılında Coubertin'in girişimiyle Fransa'nın başkenti Paris'te spor kongresi düzenlendi. Bu kongrede ilk uluslararası olimpiyat komitesi kuruldu ve 1896 yılında antik olimpiyat oyunlarının doğduğu yerin Yunanistan olması nedeniyle ilk modern olimpiyat oyunları Atina'da düzenlendi. İlk uluslararası spor psikologları kongresi 1913 yılında İsviçre'nin Lozan kentinde Pierre de Coubertin'in girişimiyle yapıldı. Fakat bu kongreye psikologlardan ziyade tıp doktorları katılmıştır. Bundan yaklaşık yarım asır sonra İtalyan psikiyatır F. Antonelli' nin talebi üzerine uluslararası spor psikologları topluluğu kuruldu (international society of sport psychology-). Bu topluluğun ilk kurucu kongresi 1965 yılında Roma'da yapıldı. Antonelli uluslararası spor psikologları topluluğuna başkan seçildi. Bu kongre spor biliminin gelişimi açısından önemli bir yeri vardır. Daha sonraki yıllarda kongreler Washington, Madrid ve Prag'da yapıldı. Japonya, İngiltere, Fransa, Almanya, Avustralya gibi ülkelerde temsilcilikleri açılmıştır. Sporcuların stres ortamında davranışları, kişilik yapıları üzerine önemli çalışmalar yapılmıştır. Sporcuların motivasyonu üzerinde önemle duruldu, 1970 yılından itibaren " uluslararası spor psikolojisi" adı altında dergi yayınlamaktadır (17).

2.4.2. Türkiye’de Spor Psikolojisi

Türkiye’de spor psikolojisi ile ilgili ilk yayına 1943 yılında rastlanmaktadır. Maarif Vekilliği, Beden Terbiyesi Umum Müdürlüğü tarafından tercüme ettiği ve yayınlanan “sporun fizyo-patalojisi” isimli kitabın 173. ve 188. sayfalarında rastlandığı belirtilmektedir. Ayrıca spor eğitimini Macaristan’da yapmış. İlhami Polater’in 1943-1944 yıllarında İstanbul’da şimdiki ismiyle Robert Kolejde beden eğitimi öğretmeni olarak görev yaparken, Ulus isimli gazetede spor psikolojisi ile ilgili yazılar yazmıştır. Daha sonraları ise Lütfü Öztabağ tarafından 1973-1974 yıllarında yayınlanan iki esere karşılaşılmaktadır. Bunlar ise Spor Psikolojisi ve Antrenörlük Psikolojisi isimli eserlerdir (18).

Türkiye’de spor psikolojisi alanında yapılan ilk yüksek lisans ve doktora programı ise 1982 yılında Ege Üniversitesi’nde olmuştur. Bugün ise ülkemizde spor psikolojisi ile ilgili olarak yazılmış 20 ye kadar kitap bulunmaktadır. Makalelerin sayısında ise özellikle 1980’li yılların sonunda çok hızlı bir artış olduğu görülmektedir. Günümüzde spor psikolojisindeki çalışmaların ağırlıklı olarak spor davranışlarının bilişsel boyutu üzerinde olduğu görülmektedir. Öte yandan sportif ortama özgü kuram ve envanterlerin geliştirilmesi de yine üzerinde çalışılan diğer konular arasında olmuştur. Bununla birlikte spor psikologlarından faydalanarak, sporcuların yarışma öncesi ve sonrası problemlerinin çözümü noktasında destek sağlanmaktadır (19).

2.5. Saldırganlık

Aggression kelimesi, saldırganlığın karşılığı olan Latince kökenli bir sözcük olup, anlamı bir yöne doğru hareket etmek olarak görülmektedir. Bu sözcüğün kapsamında bir tavır alış, tepki verme yer almaktadır (20).

Saldırganlık; diğer bir canlıya ya da nesneye yönelik incitici ve rahatsız edici davranış olarak tanımlanmıştır. Saldırganlık veya şiddet davranışı, insanoğlunun tarihi çağlardan günümüze kadar ortaya koymuş olduğu davranış biçimleridir. Arkeolojik ve tarihsel araştırmalar 25000 yıl önceki avcı tarım toplumlarından 2000-3000 yıl öncesinde var olan Mısır, Roma ve Yunan toplumlarına kadar ve günümüzdeki birçok toplumda saldırganlık ve şiddet olaylarının varlığını sürdürdüğünü ortaya koymaktadır. Saldırganlık davranışı, bireylerin yaşamlarının farklı boyutlarında karşılaştıkları bazı risk faktörlerinin varlığına

bağlıdır. Mesela; okulda öğrenme güçlüğü çekmek, evde aile içi şiddete maruz kalmak, toplumda yoksul bir çevrenin üyesi olmak saldırganlığı tetikleyici faktörler olarak değerlendirilmektedir. Saldırganlığın sosyal problemleri çözme stratejisi olarak benimsenmesi ve ortaya koyulan tepkinin; akran grubu içerisinde egemenlik elde etmek, maddi kazanç sağlamak, öfke duygusunun ortadan kalkması gibi ödüllendirici boyutlarının da olması saldırgan davranışların popülerliğini arttırmaktadır. Bunun yanı sıra saldırganlık, bireyin kişisel yapısından kaynaklanan birçok içsel (öfke vb.) ve dışsal (sözel çatışma vb.) faktörler tarafından da tetiklenebilmektedir (21).

Saldırganlık başkalarını inciten ya da incitebilecek her türlü davranıştır. Saldırganlık bireyin içinde var olan olumsuz bir durumdan kurtulmak için kendisine, başka bir canlıya ve hatta cansız varlıklara karşı yapmış olduğu bir takım olumsuz davranış ve tepkilerdir. Birey bu davranışlarını içgüdüsel olarak bilinçli veya bilinçsiz olarak sergilemektedir. Saldırganlığı bireyin başkalarını incitmek ve zarar vermek amacıyla yaptığı her türlü davranış ya da eylemdir şeklinde tanımlanabilir (22).

Sporun felsefi olarak barış kaynağı olmasına rağmen, sporcunun psikolojine ve kazanmaya bağlı ekonomik getirisi sonucu çağımızda sporun kazanılması için ne gerekirse yapılması mubahtır durumuna getirmiştir. Sporda belirlenen kurallar yarışmaların sürdürülebilir olmasına ve devam etmesine, sporcuların rekabetçi davranışları ile yaptıkları işten zevk almalarına, seyircilerinde sıkılmadan ve devamlı olarak izleme heyecanının oluşturulmasına yöneliktir. Dolayısı ile bunların sürdürülebilir olması ve devam etmesi için belirli yazılı kuralları, yaptırımların uygulanmasını da gerekli kılar. Her şeye rağmen sporcular bu kural ve yaptırımları göze alıp saldırgan davranışlarda bulunmaktadır. Özellikle mücadele gerektiren spor branşlarında, hakemlerin oyunu devam ettirmek amacıyla müsabakayı veya yarışmayı sık sık durdurmamalarının, saldırganlığa sebep olduğu söylenebilir (23).

2.5.1. Saldırganlık Kuramları

Saldırganlıkla ilgili birçok kuram kendi görüşünü ileri sürmüştür. Bu kuramlar bireylerin saldırganlık davranışlarının gerekçelerini kendi kuramları ile açıklamaya çalışmışlardır.

2.5.2. İçgüdü Kuramı

Saldırganlığın doğuştan getirilen içgüdüsel bir davranış olarak ele alan Freud konuya ilişkin görüşlerini ilk olarak 1932 yılında Albert Einstein'a yazdığı "Why War" adlı mektubuyla dile getirmektedir. Freud, Einstein'ın "insanlığın savaştan nasıl kurtulacağı" sorusuna cevap amaçlı yazdığı mektubunda, saldırganlığı, ölüm içgüdüleri olarak adlandırdığı biyolojik temellere dayandığını ifade etmektedir. Saldırganlığın ise doğuştan gelen bir özellik olduğunu savunan Freud, dünyada savaşların ve şiddet davranışlarının sona ermesinin oldukça zor olduğunu belirtmektedir. Fakat yine de saldırganlık içgüdülerinin ortaya konulmasına, kültür ve toplumsallaşma yoluyla ket vurulup bastırılacağına inanmıştır (24).

2.5.3. Biyolojik Kuram

Biyolojik kuram ise, organizmadaki yapıların, hormonların, beynin, kromozomların saldırganlıkla ilgisi olup olmadığını araştırmıştır. Conner; hayvanlar üzerinde yaptığı yirminin üzerindeki deneylerde, organizmaya testosteron verilmesi ile saldırganlıkta artış olduğunu gözlemlemiştir. Testosteron hormonu henüz organizma daha fetus iken canlıda meydana gelmeye başladığını ve bu sebeple beynin biçimlenmesinde de vazife aldığını söylemiştir. Buradan yola çıkarak, erkeklerin kadınlara göre daha fazla saldırgan olduğu iddiası öne sürülmektedir (25).

2.5.4. Engellenme-Saldırganlık Kuramı

Bu kuram saldırganlığı engellenme ön şartına bağlayan bir kuramdır. Perlman ve Cozby, engellenmeyi "beklentinin yerine gelmemesi" olarak açıklamaktadır. Genellikle engellenme, organizmaya verilecek olan beklenen bir ödülün geri çekilmesi, yapılan bir işte başarısızlık veya bazen sözel olarak küçümsemenin ve sataşmanın de yer aldığı farklı yaşantılarda ortaya çıkan bir durum olduğunu ileri sürmektedir. Bu türdeki engellenmeler organizmada saldırganlığa neden olmaktadır. Fakat her engellenme ya da zorlanma saldırganlıkla sonuçlanmayabilir. Bilinçli olarak yapılan engellenme ya da zorlanmalar, bilinçsiz olarak yapılanlardan daha fazla kızgınlık ve saldırganlığa sebep olmaktadır. Eğer engellenmenin art niyetli bir sonuç olarak algılanmaz ise herhangi bir kaza sonucu, haklı bir sebebe dayalı olarak algılanırsa, organizmayı o kadar kızdırmamakta ve saldırganlığa sebep olmamaktadır (25).

2.5.5. Sosyal Öğrenme ve Bilişsel Kuramı

Tuzgöl ise sosyal öğrenme kuramında, model alınan kişinin davranışlarına göre saldırgan davranışlara yönelebileceğini öne sürmüştür. Bireyin model aldığı kişiler ilk etapta anne ve babaları olmaktadır. Ebeveynlerin davranışlarını gözlemleyerek, bu model kişilerden saldırgan tepkileri öğrenilir. Bunun sonucunda saldırgan davranışlar gösterilmeye başlayabilir. Bilişsel yaklaşımda duygu, düşünce ve davranışlar arasında bir etkileşim bulunmaktadır. Zihinsel yapıların bozukluğu ya da çarpıklığı, işlevselliği olumsuz yönde etkileyebilmekte ve saldırgan davranışlara yol açabilmektedir (26).

2.6. Saldırganlık Türleri

Saldırganlığın birden fazla şekliyle karşılaşabiliriz. Bunlar; fiziksel saldırganlık, sözel saldırganlık, düşmanlık, öfke ve psikolojik saldırganlık şeklinde olabilir.

2.6.1. Fiziksel Saldırganlık

Fiziksel saldırganlık, organizmanın saldırganlıkta bulunma dürtülerini kontrol edememesi, otoriter kişilerle sorun yaşamaması gibi durumları ifade etmektedir. Bu şekildeki bireylerde sadist veya anti sosyal kişilik özellikleri görülmektedir. Madde ve alkol bağımlısı kişilerde kişilik bozuklukları gözlenebilir. Saldırganca davranışlarını kendilerini kanıtlamak amacıyla, başkaları tarafından kışkırtıldıklarını öne sürmektedirler (27).

2.6.2. Sözel Saldırganlık

Sözel saldırganlık bireylerin karşındaki kişilere karşı küçümseyici, kavgacı ve düşmanca konuşma ve söylemleri içermektedir. Bu bireylerin her zaman tartışma eğiliminde olduğu gözlemlenmektedir. Bu bireyler kendilerinin haksız olduklarını hissettikleri anlarda öfkelenirler ve kendilerini yabancılaşmış veya sıkılmış hissedebilirler. Sözel saldırganlık, panik bozukluğu, fobiler, ayrılma endişesi gibi davranış bozukluğu bulunan gençler ve ergenler de daha fazla görülmektedir (27).

2.6.3. Düşmanlık İçeren (Yıkıcı) Saldırganlık

Düşmanlık içeren saldırganlık grubunda saldırgan bireyler tamamen muhatabına zarar verme amacı güderler ve bunu gerçekleştirecek davranışlar sergilerler. Düşmanlık içeren saldırganlıklarda, saldırgan bireyler muhataplarını sevmezler ya da onlara karşı nefret duyguları besleyerek tam olarak zarar verme olgusuna sahiptirler. Yıkıcı saldırganlık ya da düşmanlık içeren saldırganlık olarak bilinen saldırganlıkta, saldırgan birey kendisine zarar verdiğini düşündüğü rakibine karşı zarar verme güdüsü taşımaktadır (28).

2.6.4. Öfke

Bireyin istek ve ihtiyaçları engellendiğinde, beklentileri gerçekleşmediğinde, varlığına veya kişiliğine yönelik bir tehdit ya da hakaret algılandığında yaşanabilen temel bir duygu' olarak tanımlanabilir (29).

2.7. Dürtüsel Davranışlar

Dürtü, içsel gerginliği ortadan kaldırmak için bireyi eyleme geçmeye iten veya içsel gerginlikten beslenen ve hemen doyurulması için eyleme geçmeye iten güçtür. Dürtü denetimi ise, kişinin içinden gelen dürtüsüne veya harekete geçme eğilimine karşı koyabilme veya bu dürtülerini erteleyebilme yetisi olarak açıklanmaktadır (30).

Dürtü, biyolojik ihtiyaçlara bağlı olarak ortaya çıkan bireyde gerginlik hali veya uyarılma durumu olarak tanımlanmaktadır. Dürtü azalma kuramına göre güdülenen davranış, olumsuz bir bedensel gerilimi azaltma ve bedeni biyolojik denge durumuna döndürme çabasıdır. Dürtüsellik yenilik arayışı ve ödül bağımlılığı olarak tanımlanmıştır. Dürtüsellik içsel veya dışsal bir uyarıcıya, kendisi veya başkaları için ortaya çıkabilecek olumsuz durumları göz önünde bulundurmadan, hızlı ve plansız bir şekilde, o uyarıcıya yanıt verme eğilimi olarak tanımlanmaktadır. Dürtüsellik kavramının davranışın olumsuz sonuçlarına karşı azalmış duyarlılık, bilginin tamamı ile işlenmeden uyarana hızlı ve planlanmamış tepkiler vermesi ve davranışın uzun süreçteki sonuçlarının dikkate alınmamasını kapsamı gerektiğini bildirmiştir (31).

Psikodinamik kuramlar ise dürtüsellığı; içsel dürtülerin oluşmasıyla veya içsel dürtülere karşı azalmış benlik (ego) direnci nedeniyle artmış olan gerginlığı azaltmak için meydana gelen eylem durumu olarak tanımlamaktadır. Dürtüsel eylemler, kendilik duyumunun yetersiz gelişimi ilgilidir. Kişiler, yaşamlarındaki önemli ilişkilerde istediği güven ve onayı elde edemezlerse kendilik duyguları zedelenebilir. Bu zedelenmenin üstesinden gelebilmek ve kendilik duyumundaki bütünlüğü yeniden kazanabilmek için bu kişiler kendilerine veya başkalarına yönelik dürtüsel davranış içine girebilirler (32).

Patton, Stanford ve Barratt dürtüsellik için üç alt tip tanımlamıştır. Bunlar; motor dürtüsellik, bilişsel dürtüsellik ve plansız dürtüsellik olarak ifade edilmektedir. Motor dürtüsellik düşünmeden yapılan eylemleri; bilişsel dürtüsellik hızlı ve düşünmeksizin bilişleri; plansız dürtüsellik ise geleceği düşünmeden yapılan eylemleri içermektedir (33).

Prefrontal korteks ve orbitofrontal korteks baskılanmanın kontrolü, karar verme ve yanıt seçme süreçlerinde görev alır. Orbitofrontal korteks kişinin eylemlerinin sonuçları hakkındaki mevcut bilgiler temelinde davranışı yönlendirmede başlıca rol oynar. Dolayısıyla frontal lob hasarı olan kişilerde dürtüsellik sık gözlenir. Dürtüsellikte rol alan ana nörotransmitterler ise serotonin, dopamin, noradrenalin, glutamat ve GABA'dır. Özellikle beyin serotonin düzeylerindeki azalmanın davranışın baskılanmasını azalttığı belirtilmiştir. Dürtüsellik, ortama uygun olmayan veya aşırı riskli, yeterince planlanmamış ve genelde istenmeyen sonuçlara yol açan çeşitli davranışları kapsar. Dürtüsellik, dikkatsizlik sabırsızlık, yenilik arama, risk alma, heyecan ve zevk arama, zarar görme ihtimalini düşük hesaplama ve dışa dönüklük gibi özellikler ile kendini gösterir (34).

Hollander ve Evers, dürtüsellığın davranışın ölçülebilir bir özelliği olduğunu ve sabırsızlık, dikkatsizlik, risk alma, heyecan ve haz arama, yaşanan travmanın beklenenden az hissedilmesi ve dışa dönüklük şeklinde gözlemlenebileceğini vurgulamıştır. Moeller ve arkadaşları dürtüsellığın tanımında 3 temel öğenin yer alması gerektiğini bildirmektedir. Buna göre dürtüsellik; 1-Davranışın olumsuz sonuçlarına duyarlılıkta azalma, 2-Bilginin işlenmesi tamamlanmadan önce uyarana hızlı, plansız tepki verme, 3-Uzun dönem sonuçlara önem verme eksikliği olarak tanımlanabilir. Dickman; her dürtüsel davranışın dezavantajlı olmadığı konusuna dikkat çekmekte, dürtüsellığı işlevsel dürtüsellik ve işlevsel olmayan dürtüsellik olmak üzere iki alt boyutta ele almaktadır. Dürtüsel bireylerin, verilen göreve daha az zaman harcadıklarını, buna bağlı olarak da dikkat ve odaklanmayı gerektiren

görevlerde daha kötüyken, dikkatin hızlıca yön değiştirmesi gereken durumlarda daha başarılı olduklarını saptamıştır. Dürtüsellğin bazı işlevsel ve uyum sağlayıcı yönleri olduğu öne sürülse de genelde suç, şiddet, kendine fiziksel olarak zarar verme, kabul gören sosyal standartlara uyumsuzluk gibi davranışlarla ilişkili işlevsel olmayan bir özelliği ifade eder (35).

2.7.1. Dürtüsellik Süreçleri

Dürtüsellikle ilgili süreçlere bakmak gerekirse, ilki “tepki ketleme/yanıt engelleme” (Response Inhibition) olarak karşımıza çıkmaktadır. Tepki ketleme, zamanı gelmeden tepkiler verme veya cevabı erteleme yetersizliği olarak ifade edilir. Davranış bilimleri tarafından dürtü kontrolü cinsellik, yiyecek veya yüksek düzeyde arzulanan diğer kazançlar için içsel ya da dışsal olarak harekete geçirilen güçlü isteği ayarlayan aktif bir inhibitör mekanizma şeklinde açıklanır. Bu mekanizmayla hızlı koşullanmış cevaplar ve refleksler geçici olarak baskılanır ve bunun sonucunda da daha yavaş bilişsel mekanizmalar davranışı yönlendirebilir. İkinci süreç olarak “inhibisyon denetimi” (inhibition control) görülmektedir. İnhibisyon denetimi, açık ve örtük yanıtı bastırabilme ile ilgili olup girişim kontrolü, bilişsel ve davranışsal inhibisyonu içeren “yürütücü inhibisyon” (executive inhibition) kavramı ile tanımlanmaktadır. Üçüncü süreç ise “karar verme” sürecidir. Karar verme süreci, tercihte bulunma, eylemleri seçme, düzenleme ve uygulama, sonuçları değerlendirme olarak tanımlanmıştır. Nöro görüntüleme ve lezyon çalışmalarıyla duygu işlemenin karar verme sürecinde önemli bir rolü olduğu gözlemlenmiştir. Son olarak da “risk alma” süreci ele alınmaktadır. Belirli sınırlar içinde risk alma davranışı insanın yaşamını devam ettirebilmesi ve kendisini sağlıklı bir biçimde geliştirebilmesi için gerekli olan bir süreçtir. Kişi gerekenden fazla risk aldığı takdirde hayatında olumsuz sonuçlarla karşılaşabilir. Risk alma davranışını değerlendirilirken genel olarak heyecan arama, dürtüsellik ve atılganlık gibi özellikleri ölçen kendini-bildirim ölçekleri kullanılır (30).

2.7.2. Dürtüsellikle İlgili Kuramlar

2.7.3. Dinamik Kuram

Freud ve onun görüşünü destekleyenlere göre dürtü, bir takım tehlikeli zihinsel imge veya isteklerin gerçekleşmesi için bir çatışma veya doyuma giden bir süreçtir. Bilinçdışıdaki

tehlikeli içeriğin bilince çıkmasının önlenmesi için veya bastırılabilmesi için bir çatışma gereklidir (36).

2.7.4. Yapısalcı Kuram

Yapısalcı kurama göre zihinsel süreçler üç aşamadan meydana gelmektedir. Bunlar; id, ego ve süperegodur. İd, dürtünün merkezi ve dürtüsel enerjinin temel kaynağıdır. Sadece haz almaya ve anlık doyuma yönelik hareket eden bilinçdışı bir süreçtir. İd, rüyalarla veya dil sürçmeleri ile ortaya çıktığı için Freud bu ilkel süreci birincil süreç düşünce olarak tanımlamıştır. Ego ise, gerçeklik ilkesine göre hareket ederek hem id'in getirdiği dürtünün doyuma ulaşabilmesi için dış dünyayla arasındaki çatışmanın çözücüsü iken aynı zamanda süperegoyla da uyum içinde olmaya çalışır. Bilinçli ve bilinçdışı süreçleri birlikte barındıran bu sürece ikincil süreç düşünce de denilebilir. Süperego, bireyde kişisel değer yargılarının oluştuğu dönemdir. Bireyin yapmış olduğu toplum tarafından onay görmeyen davranışlarını sınırlandırır. İd'in getirdiği dürtüler çok güçlü olduğunda ego bazen yetersiz kalabilir ve bu durumda süperegosu fazla gelişmiş bireyler bu dürtüleri bastırarak egoyu zor durumda bırakabilmektedir (37).

2.7.5. Gelişimsel Kuram

Freud'a göre çocuklarda cinsel kimliğin oluşması psikoseksüel gelişim evrelerinde geçirilen sürece bağlı olmaktadır. Bu evreler ise oral, anal, fallik, gizil ve genital olarak adlandırılır. Psikoseksüel gelişim sürecinin sorunsuz tamamlanmasıyla sağlıklı kimlik oluşabileceği gibi patolojik kimlik gelişimi de oluşabilmektedir. Çocuklarda cinsel kimliğin gelişmesinde çocuğun doyum (haz) almasını sağlayan bölgeler belirleyicidir. Gelişimsel kurama göre dürtünün kaynağı; erotojenik bölgeler olarak adlandırılan ağız, dudak, anüs ve genital bölgelerin, emme, çiğneme, dışkıyı tutma veya bırakma ve genital bölgelere dokunma isteğidir (38).

3. GEREÇ VE YÖNTEM

Taekwondo sporuyla amatör düzeyde uğraşmaya başlayıp, müsabık seviyeye gelmiş 10 yaş ve yukarısı bireylerin şiddete eğilimlerini ve Taekwondo sporunun bireylerin içgüdüsel davranışlarında ne gibi bir etkisinin olduğunu incelenmesini amaçlayan bu çalışma mevcut durumu ortaya koymayı hedefleyen tarama modelinde bir araştırma hazırlanmıştır.

Tez çalışmasının bu bölümünde, örnekleme, araştırma modeli, araştırmanın sayıları, veri toplama teknikleri, güvenilirlik analizi ve verilerin istatistiksel analizine yer verilmiştir.

3.1. Örnekleme

Araştırmanın çalışma grubunu Türkiye’de 10 yaş ve yukarisında olan aktif olarak Taekwondo sporuyla uğraşan toplam 200 (134 E, 66 K) bireyden oluşturmaktadır.

Demografik özellik olarak yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, kardeş sayısı, ikamet yeri, Taekwondoya başlama yaşı ve ne kadardır bu sporu yaptığına ilişkin değişkenler incelenmiştir. Araştırmaya katılan sporcuların %60,5’i 16-17 yaş grubunda, %24,5’i 15 yaş ve altı, %15,0’i ise 18 yaş ve üstü yaş grubunda yer almaktadır. Çalışmaya katılan sporcuların ortalama yaşı 16,6, en küçük 12 ve en yüksek 42 yaşında sporculardan oluşmaktadır. Çalışmaya katılan müsabık sporcuların %67,0’ı erkek ve %33,0’ı kadın sporcudan oluşmaktadır.

Eğitim düzeyleri incelendiğinde, %88,0 gibi büyük bir çoğunluğu lise mezunu, %7,0’ı lisans ve %5,0’i ilköğretim mezunu olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmaya katılan sporcuların %46,0’ı 1-2 kardeş olduklarını, %42,4’ü 3-4 kardeş, %10,1’i 5-6 ve %1,5’i 7 ve üstü kardeş sayısına sahip olduklarını belirtmişlerdir.

Müsabık sporcuların ikamet yerleri incelendiğinde, %49,5’i büyükşehirlerde, %39,4’ü il, %10,6’sı ilçelerde ikamet ettiği tespit edilmiştir.

Çalışmaya katılanların kaç yıldır Taekwondo yaptıkları incelendiğinde, %41,0’ı 4-6 yıldır bu sporla uğraştıklarını belirtirken, %32,5’i 7 yıl ve üstü bir sürede, %26,5’i ise 1-3 yıldır bu sporla uğraştıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca bu sporla uğraşma yılı ortalama olarak 5,7 hesaplanırken, en düşük 1 ve en yüksek ise 28 yıl olduğu tespit edilmiştir. Sporcuların başlama yaşları incelendiğinde ise, %47,0’ı 10 yaşından küçük bir yaşta başladığını, %39,0’ı 11-13 yaş aralığında ve %14,0’ı 14 yaş ve üstünde bu spora başladığını ifade etmiştir.

Taekwondoya ortalama başlama yaşı 10,7 olarak hesaplanırken en düşük 4 en yüksek 22 yaşında başlanıldığı saptanmıştır.

3.2. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada Taekwondo sporuyla ilgilenen ümitler, gençler ve büyükler kategorisindeki sporcuların saldırganlık düzeyleri ve içgüdüsel davranışlarının neler olduğunun belirlenmesine yönelik genel tarama modeli kullanılmıştır.

3.3. Araştırmanın Sayıltıları

Araştırmaya katılan bireyler anket ve ölçekleri samimi ve doğru bir şekilde cevaplandığı varsayılmıştır. Örnek büyüklüğü sayıca popülasyonu (evreni) temsil edebilecek büyüklüktedir. Kullanılan ölçme aracı ve izlenen yöntemler araştırmanın amaçlarını açığa çıkaracak niteliktedir. Bu konuda yapılan literatür taraması araştırmanın geçerliliği ve güvenilirliği açısından yeterlidir.

3.4. Veri Toplama Teknikleri

Çalışmada 10 yaş ve yukarısı aktif olarak Taekwondo sporuyla uğraşan sporculardan bireylerin şiddet/saldırganlık düzeylerinin incelenmesine yönelik olarak Buss-Perry tarafında geliştirilen Saldırganlık Ölçeği ve UPPS Dürtüsel Davranış Ölçeği kullanılmıştır.

3.4.1. Buss-Perry Saldırganlık Ölçeği

Buss-Perry “Saldırganlık Ölçeği” (BPSÖ) literatürde en çok kullanılan saldırganlık ölçeklerinden biridir. Buss-Durkee “Düşmanlık Envanteri” inden (BDDE) uyarlanan bu 24 ölçek, 29 maddeden oluşan 4 lü likert ölçeğidir. Ölçek, saldırganlığın 4 alt boyutu olan; fiziksel saldırganlık, sözel saldırganlık, düşmanlık ve öfkeyi ölçmeyi amaçlamaktadır. Fiziksel saldırganlığa yönelik 9 soru ile diğer bireylere fiziksel yönden zarar verme durumu, sözel saldırganlığa yönelik 5 soru ile düşmanlığa yönelik 8 soru ve öfkeye yönelik 7 soru ile bireyde saldırganlığın duygusal boyutu ve saldırganlığın kognitif boyutunu incelemeyi amaçlamaktadır.

3.5. Güvenirlik Analizi

Buss-Perry Saldırganlık Ölçeğinin güvenilirliği iç-tutarlılık katsayısının hesaplanması ve test-tekrar test güvenilirliği ile test yarılama güvenilirliğinin analiz edilmesi yöntemleriyle ölçülmüştür. Ölçeğin iç tutarlılığı Cronbachalpha katsayısı kullanılarak ölçülmüştür. Cronbach Alpha (α) katsayısına göre ölçeğin güvenilirliğinin yorumlanması aşağıda verilen değer aralıkları kullanılmıştır.

* $0.00 \leq \alpha < 0.40$ ölçeğin güvenilir olduğu söylenemez.

* $0.40 \leq \alpha < 0.60$ ölçeğin güvenilirliği düşük seviyededir.

* $0.60 \leq \alpha < 0.80$ ölçek oldukça güvenilirdir.

* $0.80 \leq \alpha < 1.00$ bu durumda ise ölçek yüksek seviyede güvenilirdir.

Çalışmamızda Cronbachalpha (α) değeri 0.857 (n=29) olarak bulunmuş ve ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğunu ortaya koymaktadır.

Ölçekte yer alan değişkenler arasındaki korelasyon ilişkisinin ortaya konulması amacıyla Barlett testi (Barlett test of Sphericity) ve Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem yeterlilik ölçütü kullanılmıştır. Barlett testi korelasyon matrisinde değişkenlerin en az bir kısmı arasında yüksek dereceli bir korelasyon ilişkisinin olma olasılığını test eder. Barlett testine göre elde edilen değer istatistiksel olarak anlamlı bir düzeyde ise bu değişkenler arası yüksek korelasyon olduğunu işaret eder. Çizelge 1’de Barlett test değerine göre değişkenler arasında yüksek korelasyon ilişkisi olduğu tespit edilmiştir ($p=0.000<0,05$). Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem yeterliliği ölçütü ise gözlenen korelasyon katsayıları ile ölçülen korelasyon katsayılarını büyüklük açısından karşılaştıran bir indekstir. KMO oranı 0.5 in üzerinde olması gerekir. Tablo 1’de KMO değeri 0.887 (%88.7) olarak elde edilmiştir. KMO değerlerine göre korelasyon ilişkisinin yorumlanması aşağıdaki değerlere göre yapılmaktadır.

* $0.00 \leq KMO < 0.50$ kabul edilemez

* $0.50 \leq KMO < 0.60$ zayıf

* $0.60 \leq KMO < 0.70$ orta

* $0.70 \leq KMO < 0.80$ iyi

* $0.80 \leq KMO < 0.90$ çok iyi

* $0.90 \leq KMO < 1.00$ mükemmel

Tablo 1. Barlett testi ve Kaiser-MeyerOlkin (KMO) örneklem yeterliliği ölçütü KMO ve Bartlett Testi

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		0,887
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	2374,694
	df	406
	Sig.	0,000

Söz konusu KMO ve Barlett testinden elde edilen sonuçlar veri setinin analize uygunluğu için kullanılır. KMO değerinin %88.7 ve Barlett testinin istatistiksel olarak anlamlı olması ($p=0.000<0,05$) değişkenler arasında yüksek korelasyonların olduğunu göstermekte ve kullandığımız veri setinin analize uygunluğunu göstermektedir.

3.6. Verilerin İstatistiksel Analizi

Anketlerden elde edilen verilerin değerlendirilmesinde, çalışmanın amaçlarına göre farklı istatistiksel analiz yöntemleri kullanılmıştır. Çalışmada tanımlayıcı istatistikler ortalamalar, frekans ve yüzdelerle ifade edilirken karşılaştırmalı istatistiklerde ise parametrik testler t-testi ve Anova (F) testi uygulanmıştır. İki örneklem grubu arasında ortalamalar açısından fark olup olmadığının belirlenmesinde t-testi uygulanmaktadır. Bu çalışmada cinsiyetlere göre saldırganlık alt boyutları arasındaki ilişkinin belirlenmesinde t-testi uygulanmıştır. İki yada daha fazla ortalama arasında istatistiksel olarak bir fark olup olmadığının belirlenmesinde ise varyans analizi olan Anova testi kullanılmaktadır. Bu çalışmada cinsiyetlere göre spor branşları itibariyle saldırganlık faktörlerinin değerlendirilmesinde ortalamalar açısından bir fark olup olmadığının belirlenmesi amacıyla One-Way Anova testi uygulanmıştır.

4. ARAŞTIRMA BULGULARI

Tablo 2. Araştırmaya Katılanların Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

Yaş	n	%
15 yaş ve altı	49	24,5
16-17 yaş grubu	121	60,5
18 yaş ve üstü	30	15,0
Cinsiyet	n	%
Erkek	134	67,0
Kadın	66	33,0
Eğitim Düzeyi	n	%
İlköğretim	10	5,0
Ortaöğretim (Lise)	176	88,0
Lisans	14	7,0
Kardeş sayısı	n	%
1-2	91	46,0
3-4	84	42,4
5-6	20	10,1
7 ve üstü	3	1,5
İkamet yeri	n	%
Büyük şehir	98	49,5
İl	78	39,4
İlçe	21	10,6
Kasaba ve Köy	1	0,5
Kaç yıldır Taekwondo yapıyorsunuz	n	%
1-3	53	26,5
4-6	82	41,0
7 yıl ve üstü	65	32,5
Başlama Yaşınız	n	%
10 yaşından küçük	94	47,0
11-13 yaş aralığı	78	39,0
14 yaş ve üstü	28	14,0

Araştırmaya katılan sporcuların demografik özelliklerine göre dağılımları tablo 2’de verilmiştir. Demografik özellik olarak yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, kardeş sayısı, ikamet yeri, Taekwondoya başlama yaşı ve ne kadardır bu sporu yaptığına ilişkin değişkenler incelenmiştir. Araştırmaya katılan sporcuların %60,5’i 16-17 yaş grubunda, %24,5’i 15 yaş ve altı, %15,0’i ise 18 yaş ve üstü yaş grubunda yer almaktadır. Çalışmaya katılan sporcuların ortalama yaşı 16,6, en küçük 12 ve en yüksek 42 yaşında sporculardan oluşmaktadır. Çalışmaya katılan müsabık sporcuların %67,0’ı erkek ve %33,0’ı kadın sporcudan oluşmaktadır.

Eğitim düzeyleri incelendiğinde, %88,0 gibi büyük bir çoğunluğu lise mezunu, %7,0’ı lisans ve %5,0’ı ilköğretim mezunu olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmaya katılan sporcuların %46,0’ı 1-2 kardeş olduklarını, %42,4’ü 3-4 kardeş, %10,1’i 5-6 ve %1,5’i 7 ve üstü kardeş sayısına sahip olduklarını belirtmişlerdir.

Müsabık sporcuların ikamet yerleri incelendiğinde, %49,5’i büyükşehirlerde, %39,4’ü il, %10,6’sı ilçelerde ikamet ettiği tespit edilmiştir.

Çalışmaya katılanların kaç yıldır Taekwondo yaptıkları incelendiğinde, %41,0’ı 4-6 yıldır bu sporla uğraştıklarını belirtirken, %32,5’i 7 yıl ve üstü bir sürede, %26,5’i ise 1-3 yıldır bu sporla uğraştıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca bu sporla uğraşma yılı ortalama olarak 5,7 hesaplanırken, en düşük 1 ve en yüksek ise 28 yıl olduğu tespit edilmiştir.

Sporcuların başlama yaşları incelendiğinde ise, %47,0’ı 10 yaşından küçük bir yaşta başladığını, %39,0’ı 11-13 yaş aralığında ve %14,0’ı 14 yaş ve üstünde bu spora başladığını ifade etmiştir. Taekwondoya ortalama başlama yaşı 10,7 olarak hesaplanırken en düşük 4 en yüksek 22 yaşında başlanıldığı saptanmıştır.

Tablo 3. Buss Perry Saldırganlık Ölçeğini Oluşturan Faktörlere Verilen Yanıtların Dağılımı

	1		2		3		4		Ort.	S.S.
	n	%	n	%	n	%	n	%		
Bazı arkadaşlarım benim öfkeli biri olduğumu söylerler	101	51,5	58	29,6	23	11,7	14	7,1	1,74	0,92
Gerekirse hakkımı korumak için şiddete başvurabilirim	50	25,0	78	39,0	47	23,5	25	12,5	2,24	0,97
Birisi bana fazlasıyla iyi davrandığında "acaba benden ne istiyor" diye düşünürüm	62	31,3	63	31,8	43	21,7	30	15,2	2,21	1,05
Arkadaşlarımın görüşlerine katılmadığım zaman bunu onlara açıkça söylerim	44	22,1	43	21,6	63	31,7	49	24,6	2,59	1,09
Öfkeden deliye döndüğümde bir şeyler kırıp dökerim	60	31,9	54	28,7	32	17,0	42	22,3	2,30	1,14
İnsanlar benim görüşlerime katılmadıklarında onlarla tartışmaktan kendimi alıkoyamam	57	28,4	66	32,8	43	21,4	35	17,4	2,28	1,06
Zaman zaman bazı olaylara/kişilere yönelik kızgınlığım uzun süre bitmek bilmez	44	22,4	64	32,7	49	25,0	39	19,9	2,42	1,05
Bazen başkalarına vurma dürtümü kontrol edemiyorum	54	26,9	65	32,3	50	24,9	32	15,9	2,30	1,03
Sakin yapılı biriyim	30	15,2	72	36,5	55	27,9	40	20,3	2,53	0,98
Tanımadığım insanlar bana fazla yakın davrandıklarında onlara şüpheyle yaklaşırım	56	28,7	73	37,4	42	21,5	24	12,3	2,17	0,98
Daha önce, tanıdığım insanları tehdit ettiğim oldu	77	38,9	44	22,2	52	26,3	25	12,6	2,13	1,07
Çok çabuk parlar ve hemen sakinleşirim	57	29,2	59	30,3	44	22,6	35	17,9	2,29	1,07
Birisi bana sataşırrsa kolaylıkla onu itip tartaklayabilirim	49	24,6	56	28,1	43	21,6	51	25,6	2,48	1,12

İnsanlar sinirimi bozduklarında kolaylıkla onlar hakkında ne düşündüğümü söyleyebilirim	40	20,4	75	38,3	42	21,4	39	19,9	2,40	1,02
Zaman zaman kıskançlık beni yiyip bitirir	56	28,7	51	26,2	63	32,3	25	12,8	2,29	1,02
Bir insana vurmanın mantıklı bir gerekçesi olamayacağını düşünüyorum	38	19,1	66	33,2	42	21,1	53	26,6	2,55	1,08
Bazen hayatın bana adaletsiz davrandığını düşünürüm	48	24,6	65	33,3	38	19,5	44	22,6	2,40	1,09
Öfkemi kontrol etmekte zorluk çekerim	58	29,9	57	29,4	42	21,6	37	19,1	2,30	1,09
Yapmak istediğim bir şey engellendiğinde kızgınlığımı açıkça ortaya koyarım	40	20,7	60	31,1	55	28,5	38	19,7	2,47	1,03
Zaman zaman insanların arkamdan güldüğü duygusuna kapılırım	42	21,0	66	33,0	62	31,0	30	15,0	2,40	0,98
İnsanlarla sıkça görüş ayrılığına düşerim	68	34,5	55	27,9	51	25,9	23	11,7	2,14	1,03
Birisi bana vurursa bende karşılık veririm	45	22,7	57	28,8	49	24,7	47	23,7	2,49	1,09
Bazen kendimi patlamaya hazır bir bomba gibi hissedirim	47	23,6	75	37,7	34	17,1	43	21,6	2,37	1,07
Diğer insanların her zaman çok iyi fırsatlar yakaladıklarını düşünüyorum	55	28,1	52	26,5	44	22,4	45	23,0	2,40	1,13
Birisi beni iterse onunla kavgaya tutuşurum	47	23,5	62	31,0	47	23,5	44	22,0	2,44	1,08
Arkadaşlarımla arkamdan konuştuklarını biliyorum	50	25,1	72	36,2	43	21,6	34	17,1	2,31	1,03
Arkadaşlarım münakaşacı/tartışmayı seven biri olduğumu söyler	72	35,8	59	29,4	43	21,4	27	13,4	2,12	1,05
Bazen olmadık şeylere ortada mantıklı bir neden yokken aniden sinirlenir, tepki veririm	46	23,5	73	37,2	48	24,5	29	14,8	2,31	0,99
Çoğu insana kıyasla daha sık kavgaya karıştığımı söyleyebilirim	73	37,4	57	29,2	33	16,9	32	16,4	2,12	1,09

1. Bana Hiç Uymuyor, 2. Bana Uymuyor, 3. Bana Uyuyor, 4. Bana Çok Uyuyor

Tablo 3’de Buss-Perry saldırganlık ölçeğinde müsabık sporculara yöneltilen önermelere verilen yanıtların dağılımı yer almaktadır. Buss-Perry ölçeğinde 29 önerme katılımcılara sunulmuş ve önermelerin kendilerine uyup uymadıkları 4’lü likert ölçeğinde cevaplamaları istenmiştir. 29 önermeden oluşan Buss-Perry ölçeği, kendi içerisinde 4 alt ölçek barındırmaktadır. Bu alt ölçekler, fiziksel saldırganlık, öfke, düşmanlık ve sözel saldırganlık alt ölçekleridir.

Buss-Perry saldırganlık ölçeğinde incelenen faktörler içerisinde “Arkadaşlarımın görüşlerine katılmadığım zaman bunu onlara açıkça söylerim” $2,59\pm 1,09$, “Bir insana vurmanın mantıklı bir gerekçesi olamayacağını düşünüyorum” $2,55\pm 1,08$ faktörlerine çalışmaya katılan sporcular kendilerine uyduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca geri kalan tüm faktörlerin kendilerine uymadığını belirten sporcular “Bazı arkadaşlarım benim öfkeli biri olduğumu söylerler” $1,74\pm 0,92$ faktörüne ise kendilerine hiç uymadığını belirtmişlerdir.

Tablo 4. UPPS Dürtüsel Davranış Ölçeğini Oluşturan Faktörlere Verilen Yanıtların Dağılımı

	1		2		3		4		Ort.	S.S.
	n	%	n	%	n	%	n	%		
İhtiyatlı ve tedbirli biriyimdir	24	11,9	35	17,4	88	43,8	54	26,9	2,86	0,95
Düşüncelerim ölçülü ve bir amaca yöneliktir	20	10,0	32	15,9	89	44,3	60	29,9	2,94	0,93
Düşünmeden konuşan biri değilim	16	8,0	14	7,0	90	44,8	81	40,3	3,17	0,87
Harekete geçmeden önce biraz durup yapacağım şey üzerinde düşünürüm	12	6,0	36	17,9	73	36,3	80	39,8	3,10	0,90
Nasıl yürüteceğimi tam olarak bilmediğim bir projeye başlamak istemem	15	7,6	36	18,3	99	50,3	47	23,9	2,90	0,85
Karşılaştığım sorunları mantıklı bir biçimde değerlendirerek makul bir yaklaşımda bulunma eğilimindeyim	8	4,1	45	22,8	103	52,3	41	20,8	2,90	0,77
Kararlarımı genellikle dikkatlice enine boyuna düşünerek veririm	10	5,0	20	10,0	111	55,2	60	29,9	3,10	0,77
İhtiyatlı biriyimdir	35	18,8	48	25,8	75	40,3	28	15,1	2,52	0,97

Yeni bir durum içine girmeden önce, o durumun bana neler kazandırabileceğini bilmek isterim	-	-	47	23,9	92	46,7	58	29,4	3,06	0,73
Herhangi bir şey yapmadan önce genellikle iyice düşünürüm	13	6,5	33	16,4	94	46,8	61	30,3	3,01	0,85
Bir konuyla ilgili karar vermeden önce tüm avantaj ve dezavantajları hesaba katarım	5	2,5	48	23,9	84	41,8	64	31,8	3,03	0,81
Dürtülerimi kontrol etmede sorun yaşarım	54	26,9	53	26,4	69	34,3	25	12,4	2,32	1,00
Şiddetli isteklerime direnç göstermede sorun yaşarım (yemek, sigara vb)	89	44,3	58	28,9	39	19,4	15	7,5	1,90	0,96
Kendimi çoğu kez, sonradan pişman olup ta kurtulmak istediğim işlerin içine sokarım	57	28,4	58	28,9	74	36,8	12	6,0	2,20	0,92
Kendimi kötü hissettiğimde çoğu kez o anda iyi hissettiren fakat sonradan yaptığıma pişman olduğum şeyler yaparım	48	24,4	64	32,5	63	32,0	22	11,2	2,30	0,96
Kendimi kötü hissettiğim zamanlarda, kendimi kötü hissettirse bile yapmakta olduğum şeyi durduramam	58	28,9	66	32,8	48	23,9	29	14,4	2,24	1,03
Üzgün olduğum zamanlarda çoğu kez sonradan pişman olduğum şeyler söylerim	19	9,7	95	48,5	45	23,0	37	18,9	2,51	0,91
Reddedildiğimi hissettiğim zamanlarda, çoğu kez sonrada pişman olduğum şeyler söylerim	43	21,4	71	35,3	63	31,3	24	11,9	2,34	0,95
Duygularıma göre hareket etmemin önüne geçemiyorum	35	17,7	68	34,3	69	34,8	26	13,1	2,43	0,93

Sorunlarla karşılaştığımda onları çoğu kez içinden çıkılmaz bir hale getiririm çünkü üzgün olduğum zamanlarda düşünmeden hareket ederim	47	24,2	64	33,0	75	38,7	8	4,1	2,23	0,86
Bir tartışmanın en ateşli anında, çoğu kez sonradan pişman olduğum sözler söylerim	29	14,4	70	34,8	88	43,8	14	7,0	2,43	0,82
Duygularımı her zaman kontrol altında tutmayı başarabilirim	12	6,0	60	29,9	103	51,2	26	12,9	2,71	0,77
Bazen aklıma eseni yapar ve sonra pişman olurum	38	18,9	59	29,4	99	49,3	5	2,5	2,35	0,81
Genellikle yeni ve heyecan verici deneyimler ve duygular ararım	14	7,1	58	29,4	93	47,2	32	16,2	2,72	0,82
Bu hayatta her şeyi bir kere deneyeceğim	29	14,8	51	26,0	71	36,2	45	23,0	2,67	0,99
Bir sonraki hamlenin çabuk yapıldığı spor ve oyunlardan hoşlanırım	14	7,0	36	17,9	91	45,3	60	29,9	2,98	0,87
Su kayağı yapmaktan keyif alabilirim	24	11,9	61	30,3	74	36,8	42	20,9	2,67	0,94
Risk almaktan hoşlanırım	13	6,5	68	33,8	70	34,8	50	24,9	2,78	0,90
Paraşütle atlamak hoşuma gidebilir	28	13,9	39	19,4	74	36,8	60	29,9	2,83	1,01
Biraz korkutucu ya da gelenek dışı dahi olsalar, yeni deneyimler ve duygular yaşamaya açığım.	21	10,4	57	28,4	63	31,3	60	29,9	2,81	0,98
Uçak kullanmayı öğrenmek hoşuma gidebilir.	22	11,2	57	29,1	56	28,6	61	31,1	2,80	1,01
Ara sıra biraz korkutucu işler yapmaktan keyif alırım	14	7,1	18	9,1	97	49,2	68	34,5	3,11	0,84
Yüksek bir dağın tepesinden aşağıya hızla kayarken hissedilen duygular bana keyif verebilir.	17	8,8	50	25,9	72	37,3	54	28,0	2,85	0,94
Hava tüpü olmadan dalış yapmak hoşuma gidebilir	34	16,9	61	30,3	61	30,3	45	22,4	2,58	1,02
Arabayı hızlı sürmek hoşuma gidebilir.	13	6,5	30	14,9	74	36,8	84	41,8	3,13	0,90

Genellikle olayları sonuna kadar takip etmeyi severim.	7	3,5	31	15,4	93	46,3	70	34,8	3,12	0,79
Kolayca pes etme eğiliminde olan biriyim	80	39,8	57	28,4	41	20,4	23	11,4	2,03	1,03
Bitmemiş, yarım kalan işler canımı sıkar	11	5,5	38	18,9	75	37,3	77	38,3	3,08	0,89
Bir şey yapmaya başladığımda, durmaktan nefret ederim	22	10,9	38	18,9	82	40,8	59	29,4	2,89	0,95
Kolaylıkla konsantre olabilirim	8	4,0	88	43,8	63	31,3	42	20,9	2,69	0,85
Başladığım işi bitiririm.	25	13,4	24	12,8	73	39,0	65	34,8	2,95	1,01
İşleri zamanında bitirebilmek için belirli bir düzen içinde çalışma konusunda oldukça iyiyimdir.	16	8,0	64	31,8	77	38,3	44	21,9	2,74	0,89
Ben her zaman yapacak bir işi olan üretken biriyim	9	4,5	64	32,2	92	46,2	34	17,1	2,76	0,79
Başladığım hemen hemen her işin sonunu getiririm.	6	3,0	48	23,9	93	46,3	54	26,9	2,97	0,79
Yapılması gereken küçük işleri bazen hiç umursamam.	34	16,9	79	39,3	50	24,9	38	18,9	2,46	0,98

1. Bana Hiç Uymuyor, 2. Bana Uymuyor, 3. Bana Uyuyor, 4. Bana Çok Uyuyor

Tablo 4’de UPPS Dürtüsel Davranış ölçeğinde çalışmaya katılan sporculara yöneltilen önermelere verilen yanıtların dağılımı yer almaktadır. UPPS Dürtüsel Davranış ölçeğinde 45 önerme katılımcılara sunulmuş ve önermelerin kendilerine uyup uymadıkları 4’lü likert ölçeğinde cevaplamaları istenmiştir. 45 önermeden oluşan UPPS Dürtüsel Davranış ölçeği, kendi içerisinde 4 alt ölçek barındırmaktadır. Bu alt ölçekler, tasarlama eksikliği, sıkışıklık, heyecan arayışı ve sebatsızlık alt ölçekleridir.

Bu ölçekler 1) sıkışıklık: stres ve negatif duygulanım karşısında sıkıntıdan kurtulmak için dürtüsel davranışa eğilim; 2) tasarlama eksikliği: olası uzun vadeli sonuçları uygun şekilde hesap etmeden düşüncesizce davranma; 3) sebatsızlık: sıkıcı ya da zor görevlere odaklanmayı sürdürmede zorluk; 4) heyecan arayışı: riskli, heyecan verici ve tehlikeli deneyimlerden hoşlanma ve bunları arama anlamlı taşımaktadır.

Dürtüsel Davranış ölçeği içerinden yer alan “Dürtülerimi kontrol etmede sorun yaşarım” $2,32 \pm 1,00$, “Şiddetli isteklerime direnç göstermede sorun yaşarım (yemek, sigara vb)” $1,90 \pm 0,96$, “Kendimi çoğu kez, sonradan pişman olup ta kurtulmak istediğim işlerin içine sokarım” $2,20 \pm 0,92$, “Kendimi kötü hissettiğimde çoğu kez o anda iyi hissettiren fakat sonradan yaptığımı pişman olduğum şeyler yaparım” $2,30 \pm 0,96$, “Kendimi kötü hissettiğim zamanlarda, kendimi kötü hissettirse bile yapmakta olduğum şeyi durduramam” $2,24 \pm 1,03$, “Reddedildiğimi hissettiğim zamanlarda, çoğu kez sonrada pişman olduğum şeyler söylerim” $2,34 \pm 0,95$, “Duygularıma göre hareket etmemin önüne geçemiyorum” $2,43 \pm 0,93$, “Sorunlarla karşılaştığımda onları çoğu kez içinden çıkılmaz bir hale getiririm çünkü üzgün olduğum zamanlarda düşünmeden hareket ederim” $2,23 \pm 0,86$, “Bir tartışmanın en ateşli anında, çoğu kez sonradan pişman olduğum sözler söylerim” $2,43 \pm 0,82$, “Bazen aklıma eseni yapar ve sonra pişman olurum” $2,35 \pm 0,81$, “Kolayca pes etme eğiliminde olan biriyim” $2,03 \pm 1,03$, “Yapılması gereken küçük işleri bazen hiç umursamam” $2,46 \pm 0,98$ faktörlere çalışmaya katılan sporcular kendilerine uymadıklarını belirtirken, geri kalan faktörlerin kendilerine uyduğunu ifade etmişlerdir.

Tablo 5. Çalışma Kapsamında İncelenen 2 Ölçeğe Ait Toplam 8 Alt ölçek arasındaki ilişki

			Fiziksel	Öfke	Düşmanlık	Sözel saldırganlık	Tasarlama eksikliği	Sıkışıklık	Heyecan arayışı	Sebatsızlık
Buss-Perry Alt Ölçekleri	Fiziksel	r	1							
		p								
	Öfke	r	0,599**	1						
		p	0,000							
	Düşmanlık	r	0,478**	0,591**	1					
		p	0,000	0,000						
	Sözel saldırganlık	r	0,523**	0,479**	0,502**	1				
		p	0,000	0,000	0,000					
UPPS Dürtüsel Davranış Alt Ölçekleri	Tasarlama eksikliği	r	0,003	-0,034	-0,055	0,011	1			
		p	0,967	0,633	0,439	0,872				
	Sıkışıklık	r	-	-	-0,063	-0,118	0,022	1		
		p	0,018	0,037	0,371	0,096	0,751			
	Heyecan arayışı	r	0,084	0,106	0,003	0,162*	0,352**	-0,053	1	
		p	0,238	0,136	0,971	0,022	0,000	0,453		
	Sebatsızlık	r	0,103	0,077	-0,007	0,042	0,469**	-0,059	0,579**	1
		p	0,146	0,274	0,922	0,551	0,000	0,407	0,000	

* 0,05 önem düzeyinde anlamlı, ** 0,01 önem düzeyinde anlamlı

Çalışma kapsamında incelenen Buss-Perry ölçeğine ait alt ölçekler ile UPPS Dürtüsel Davranış ölçeğine ait alt ölçekler arasında bir ilişkinin olup olmadığının tespiti için korelasyon analizi yapılmıştır. Korelasyon matrisi Çizelge 5’te verilmiştir. Korelasyon matrisi incelendiğinde fiziksel saldırganlık ve öfke alt ölçekleri ile sıkışıklık alt ölçeği arasında negatif yönlü zayıf güçte bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bu ilişki fiziksel saldırganlık ve öfke durumu arttıkça sıkışıklığın azaldığı anlamı taşımaktadır. Ayrıca sözel saldırganlık ile heyecan arayışı arasında pozitif yönlü zayıf güçte bir ilişki olduğu saptanmıştır. Çalışmaya katılan sporcularda sözel saldırganlık düzeyi arttığında heyecan arayışının da arttığı tespit edilmiştir.

4.1 Bağımsız Değişkenlere Göre Alt Ölçeklerden Alınan Puanlar Arasındaki Farklılık

Bu bölümde bağımsız değişkenlere göre alt ölçek puanları arasında istatistiki açıdan anlamlı farklılığın olup olmadığı incelenmiştir. İnceleme kapsamında varyans analizi yapılmış olup, 2 parametrelili değişkenlerin analizinde t testi, 2 den fazla parametrelili değişkenlerin analizinde ise ANOVA (F) testi kullanılmıştır. Ayrıca yapılan ANOVA analizi sonucunda anlamlı farklılık tespit edilen sonuçlarda, farklılığın hangi gruplar arasındaki farktan kaynaklandığının tespiti için ise LSD ikili karşılaştırma analizi yapılmıştır.

Tablo 6. Yaş Değişkenine Göre Alt ölçeklerden alınan puanların karşılaştırılması

		N	Ort.	S.Sapma	F	P
Fiziksel Saldırganlık	15-	49	19,93	4,21	0,689	0,421
	16-17	121	20,93	5,37		
	18+	30	21,13	3,11		
Öfke	15-	49	15,14	3,31	0,452	0,637
	16-17	121	15,69	4,60		
	18+	30	16,00	3,87		
Düşmanlık	15-	49	18,65	3,17	2,755	0,066
	16-17	121	18,15	4,63		
	18+	30	20,20	4,29		
Sözel Saldırganlık	15-	49	10,75	3,11	1,480	0,230

	16-17	121	11,68	3,33		
	18+	30	11,50	2,78		
Tasarlama eksikliği	15-	49	31,87	6,97	0,946	0,390
	16-17	121	31,98	6,67		
	18+	30	33,80	6,99		
Sıkışıklık	15-	49	24,81	6,19	0,308	0,735
	16-17	121	25,62	6,19		
	18+	30	25,20	6,45		
Heyecan Arayışı	15-	49	33,63	4,98	2,667	0,072
	16-17	121	32,12	5,15		
	18+	30	34,10	5,22		
Sebatsızlık	15-	49	30,89	3,56	2,333	0,100
	16-17	121	30,15	4,47		
	18+	30	31,90	3,28		

Yaş değişkenine göre alt ölçeklerden alınan toplam puanlar arasında anlamlı farklılığın olup olmadığının tespiti için ANOVA analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda alt ölçeklerden alınan puanların yaş gruplarına göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Tablo 7. Cinsiyet Değişkenine Göre Alt ölçeklerden alınan puanların karşılaştırılması

	Cinsiyet	N	Ort.	S. Sapma	T	P
Fiziksel Saldırganlık	Erkek	134	20,47	4,66	-1,043	0,298
	Kadın	66	21,22	5,13		
Öfke	Erkek	134	15,29	4,01	-1,472	0,143
	Kadın	66	16,22	4,55		
Düşmanlık	Erkek	134	18,38	4,16	-0,955	0,341
	Kadın	66	19,00	4,59		
Sözel saldırganlık	Erkek	134	11,49	3,08	0,392	0,696
	Kadın	66	11,30	3,46		

Tasarlama eksikliği	Erkek	134	32,05	6,81	-0,526	0,599
	Kadın	66	32,59	6,79		
Sıkışıklık	Erkek	134	24,94	6,33	-1,380	0,169
	Kadın	66	26,22	5,91		
Heyecan arayışı	Erkek	134	33,23	5,48	1,760	0,080
	Kadın	66	31,87	4,34		
Sebatsızlık	Erkek	134	30,35	4,39	-1,179	0,240
	Kadın	66	31,09	3,52		

Tablo 7’de cinsiyet değişkenine göre alt ölçeklerden alınan puanlar arasında farklılığın olup olmadığına ilişkin t testi yapılmıştır. Yapılan t testi sonucuna göre alt ölçeklerden alınan puanların cinsiyet değişkenine göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0,05$). Buss-Perry alt ölçeklerinden olan fiziksel saldırganlık, öfke ve düşmanlık alt ölçeklerinde kadınlar erkeklere göre daha yüksek puan alırken, sözel saldırganlık alt ölçeğinde ise erkekler kadınlardan daha yüksek puan almışlardır. UPPS Dürtüsel Davranış alt ölçeklerinden olan tasarlama eksikliği, sıkışıklık ve sebatsızlık alt ölçeklerinden kadınlar erkeklere göre daha yüksek puan alırken, heyecan arayışı alt ölçeğinden ise erkekler daha yüksek puan almıştır. Bu sonuçlar istatistiki olarak anlamlı bulunmamış yalnızca betimsel bir sonuçtur.

Tablo 8. Taekwondo Yapma Yılı Değişkenine Göre Alt ölçeklerden alınan puanların karşılaştırılması

		N	Ort.	S.Sapma	F	p	İkili Karşılaştırma LSD
Fiziksel Saldırganlık	1-3 yıl	53	21,16	4,84	0,356	0,701	
	4-6 yıl	82	20,45	4,61			
	7 yıl +	65	20,6	5,12			
Öfke	1-3 yıl	53	15,0	3,66	1,140	0,322	
	4-6 yıl	82	15,54	4,35			
	7 yıl +	65	16,16	4,41			
Düşmanlık	1-3 yıl	53	17,83	3,39	8,593	0,000	7 yıl ve üstü > 1-3 yıl ve 4-6 yıl
	4-6 yıl	82	17,68	4,07			
	7 yıl +	65	20,33	4,77			

Sözel Saldırganlık	1-3 yıl	53	11,45	3,15	2,960	0,054	
	4-6 yıl	82	10,85	3,23			
	7 yıl +	65	12,13	3,13			
Tasarlama eksikliği	1-3 yıl	53	32,79	5,68	0,845	0,431	
	4-6 yıl	82	32,57	7,25			
	7 yıl +	65	31,33	7,03			
Sıkışıklık	1-3 yıl	53	25,01	5,71	0,296	0,744	
	4-6 yıl	82	25,76	7,02			
	7 yıl +	65	25,13	5,55			
Heyecan Arayışı	1-3 yıl	53	33,28	5,58	0,350	0,705	
	4-6 yıl	82	32,69	4,69			
	7 yıl +	65	32,50	5,42			
Sebatsızlık	1-3 yıl	53	31,26	4,12	0,986	0,375	
	4-6 yıl	82	30,46	4,13			
	7 yıl +	65	30,23	4,15			

Tablo 8’de Taekwondo ile uğraşma yılı değişkenine göre alt ölçeklerden alınan puanlar arasında farkın olup olmadığının tespiti için ANOVA analizi yapılmıştır. Ayrıca anlamlı farklılık tespit edilen sonuçlarda, farklılığın hangi yıl grupları arasındaki farklılıktan kaynaklandığının tespiti için ise LSD ikili karşılaştırma analizi yapılmıştır. Buss-Perry ölçeğinin alt ölçeği olan düşmanlık alt ölçeğinden alınan puanların taekwondo yapma değişkenine göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($F_{8,593}=0,000<0,05$). Yapılan LSD analizi sonucuna göre ise, 7 yıl ve daha fazla Taekwondo yapanların 1-3 ve 4-6 yıldır taekwondo yapanlardan daha yüksek puan aldıkları tespit edilmiştir. Bu sonuç uzun yıllar taekwondo sporu yapanların daha fazla düşmanlık güttükleri bunun sebebi olarak da uzun yıllar sporla uğraşmanın kazandırmış olduğu özgüven gösterilebilir.

Tablo 9. Taekwondoya Başlama Yaşı Değişkenine Göre Alt ölçeklerden alınan puanların karşılaştırılması

		N	Ort.	S.Sapma	F	p	İkili Karşılaştırma LSD
Fiziksel Saldırganlık	10 -	94	20,53	4,86	2,191	0,115	
	11-13 yaş	78	20,32	4,92			
	14+	28	22,46	4,15			
Öfke	10 -	94	16,08	4,21	1,156	0,317	
	11-13 yaş	78	15,17	4,17			
	14+	28	15,17	4,28			
Düşmanlık	10 -	94	19,67	4,55	7,094	0,01	10 yaşından küçük başlayanlar > 11-13 yaş aralığından
	11-13 yaş	78	17,25	3,85			
	14+	28	18,64	3,73			
Sözel Saldırganlık	10 -	94	11,40	3,38	0,010	0,990	
	11-13 yaş	78	11,43	2,94			
	14+	28	11,50	3,42			
Tasarlama eksikliği	10 -	94	31,51	6,70	1,245	0,290	
	11-13 yaş	78	32,58	7,06			
	14+	28	33,64	6,20			
Sıkışıklık	10 -	94	25,32	5,74	0,003	0,997	
	11-13 yaş	78	25,39	6,92			
	14+	28	25,39	5,84			
Heyecan Arayışı	10 -	94	32,74	5,07	0,341	0,711	
	11-13 yaş	78	33,07	5,53			
	14+	28	32,14	4,48			
Sebatsızlık	10 -	94	30,67	3,8	4,445	0,013	14 yaşından büyük başlayanlar > 10 yaşından küçük ve 11-13 yaş aralığından
	11-13 yaş	78	29,83	4,26			
	14+	28	32,50	4,19			

Tablo 9’da Taekwondoya başlama yaşı değişkeni incelenmiştir. Yapılan inceleme sonucunda Düşmanlık alt ölçeğinden ($F_{7,094}=0,01<0,05$) ve Sebatsızlık alt ölçeğinden ($F_{4,445}=0,013<0,05$) alınan puanların Taekwondoya başlama yaşı değişkenine göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Düşmanlık alt ölçeğinde tespit edilen farklılığın hangi gruplar arasındaki farktan kaynaklandığının tespiti için yapılan analiz sonucunda, 10 yaşından daha küçük başlayanların düşmanlık alt ölçeğinden aldıkları puanların 11-13 yaşında başlayanlara

göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Sebatsızlık alt ölçeğinde tespit edilen farklılığın hangi gruplar arasındaki farktan kaynaklandığının tespiti için yapılan analiz sonucunda, 14 yaşından büyük başlayanların daha küçük yaşta başlayanlara göre daha yüksek puan aldıkları tespit edilmiştir.

Tablo 10. Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Alt ölçeklerden alınan puanların karşılaştırılması

		N	Ort.	S.Sapma	F	P
Fiziksel Saldırganlık	İlköğretim	10	20,80	4,87	0,027	0,973
	Ortaöğretim (Lise)	176	20,69	4,89		
	Lisans	14	21,00	4,20		
Öfke	İlköğretim	10	13,00	4,16	2,504	0,084
	Ortaöğretim (Lise)	176	15,82	4,20		
	Lisans	14	14,71	3,79		
Düşmanlık	İlköğretim	10	19,20	4,34	0,797	0,452
	Ortaöğretim (Lise)	176	18,44	4,29		
	Lisans	14	19,85	4,55		
Sözel Saldırganlık	İlköğretim	10	11,40	3,86	0,004	0,996
	Ortaöğretim (Lise)	176	11,43	3,20		
	Lisans	14	11,35	3,02		
Tasarlama eksikliği	İlköğretim	10	28,80	5,69	1,347	0,263
	Ortaöğretim (Lise)	176	32,40	6,74		
	Lisans	14	32,42	7,87		
Sıkışıklık	İlköğretim	10	28,50	6,85	1,344	0,263
	Ortaöğretim (Lise)	176	25,20	6,22		
	Lisans	14	25,14	5,39		
Heyecan Arayışı	İlköğretim	10	35,20	4,87	1,843	0,161
	Ortaöğretim (Lise)	176	32,53	5,20		
	Lisans	14	34,21	4,42		
Sebatsızlık	İlköğretim	10	30,30	4,19	1,058	0,349
	Ortaöğretim (Lise)	176	30,49	4,24		
	Lisans	14	32,14	2,14		

Tablo 10’da eğitim düzeyine göre sporcuların alt ölçeklerden aldıkları puanlar tablo 9’da incelenmiştir. İnceleme sonucuna göre alt ölçeklerden alınan puanların eğitim düzeylerine göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Tablo 11. Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Alt ölçeklerden alınan puanların karşılaştırılması

		N	Ort.	S.Sapma	F	P
Fiziksel Saldırganlık	1-2	91	20,85	4,72	0,753	0,522
	3-4	84	20,63	4,87		
	5-6	20	19,95	5,55		
	7 ve üstü	3	24,33	2,88		
Öfke	1-2	91	15,28	4,34	1,766	0,155
	3-4	84	16,38	3,95		
	5-6	20	14,35	4,05		
	7 ve üstü	3	16,00	3,46		
Düşmanlık	1-2	91	18,00	4,33	1,268	0,287
	3-4	84	19,23	3,86		
	5-6	20	18,95	5,72		
	7 ve üstü	3	19,00	0,00		
Sözel Saldırganlık	1-2	91	11,49	3,28	0,498	0,684
	3-4	84	11,36	3,23		
	5-6	20	11,95	2,66		
	7 ve üstü	3	9,66	1,15		
Tasarlama Eksikliği	1-2	91	32,38	6,84	0,302	0,824
	3-4	84	32,27	6,37		
	5-6	20	30,85	8,61		
	7 ve üstü	3	31,33	0,57		
Sıkışıklık	1-2	91	25,32	6,44	0,079	0,971
	3-4	84	25,41	5,73		
	5-6	20	25,45	6,74		

	7 ve üstü	3	23,66	7,50		
Heyecan Arayışı	1-2	91	33,27	5,66	1,941	0,124
	3-4	84	32,80	4,79		
	5-6	20	31,00	4,07		
	7 ve üstü	3	28,00	3,46		
Sebatsızlık	1-2	91	30,63	4,42	0,881	0,452
	3-4	84	30,75	3,54		
	5-6	20	29,45	5,13		
	7 ve üstü	3	33,00	5,19		

Tablo 11’ de kardeş sayısı değişkenine göre çalışmaya katılan sporcuların alt ölçeklerden aldıkları puanlar incelenmiştir. İnceleme sonucuna göre alt ölçeklerden alınan puanların kardeş sayısı değişkenine göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Tablo 12. İkamet Yeri Değişkenine Göre Alt ölçeklerden alınan puanların karşılaştırılması

		N	Ort.	S.Sapma	F	p	İkili Karşılaştırma LSD
Fiziksel Saldırganlık	Büyük şehirde	98	20,53	4,81	1,593	0,206	
	İlde	78	21,40	4,84			
	İlçede	22	19,50	4,42			
Öfke	Büyük şehirde	98	15,29	4,21	1,880	0,155	
	İlde	78	16,30	4,32			
	İlçede	22	14,68	3,70			
Düşmanlık	Büyük şehirde	98	18,82	4,50	1,186	0,308	
	İlde	78	18,67	4,30			
	İlçede	22	17,27	3,43			
Sözel Saldırganlık	Büyük şehirde	98	11,21	3,35	0,541	0,583	
	İlde	78	11,70	3,11			
	İlçede	22	11,22	3,05			

Tasarlama eksikliği	Büyük şehirde	98	33,04	6,74	1,992	0,139	
	İlde	78	31,87	6,99			
	İlçede	22	30,00	6,21			
Sıkışıklık	Büyük şehirde	98	26,51	6,30	5,284	0,006	Büyükşehir > ilçeden
	İlde	78	24,85	6,30			
	İlçede	22	22,04	3,77			
Heyecan Arayışı	Büyük şehirde	98	33,04	5,47	0,868	0,422	
	İlde	78	32,92	4,99			
	İlçede	22	31,45	4,42			
Sebatsızlık	Büyük şehirde	98	30,63	4,26	0,909	0,405	
	İlde	78	30,84	4,01			
	İlçede	22	29,50	4,20			

Tablo 12’de ikamet yeri değişkenine göre alt ölçeklerden alınan puanlar arasında farkın olup olmadığının tespiti için yapılan analiz sonuçları tablo 11’de verilmiştir. UPPS Dürtüsel Davranış ölçeğinin bir alt ölçeği olan sıkışıklık alt ölçeğinden alınan puanların ikamet yerine farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($F_{5,284}=0,006<0,05$). Yapılan LSD analizi sonucuna göre ise, büyükşehirde ikamet eden sporcuların sıkışıklık alt ölçeğinden aldıkları puanlar ilçede yaşayan sporculara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

5. TARTIŞMA

Buss-Perry saldırganlık ölçeğinde müsabık sporculara yöneltilen önermelere verilen yanıtların dağılımı yer almaktadır. Buss-Perry ölçeğinde 29 önerme katılımcılara sunulmuş ve önermelerin kendilerine uyup uymadıkları 4'lü likert ölçeğinde cevaplamaları istenmiştir. 29 önermeden oluşan Buss-Perry ölçeği, kendi içerisinde 4 alt ölçek barındırmaktadır. Bu alt ölçekler, fiziksel saldırganlık, öfke, düşmanlık ve sözel saldırganlık alt ölçekleridir.

Buss-Perry saldırganlık ölçeğinde incelenen faktörler içerisinde “Arkadaşlarımın görüşlerine katılmadığım zaman bunu onlara açıkça söylerim” $2,59 \pm 1,09$, “Bir insana vurmanın mantıklı bir gerekçesi olamayacağını düşünüyorum” $2,55 \pm 1,08$ faktörlerine çalışmaya katılan sporcular kendilerine uyduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca geri kalan tüm faktörlerin kendilerine uymadığını belirten sporcular “Bazı arkadaşlarım benim öfkeli biri olduğumu söylerler” $1,74 \pm 0,92$ faktörüne ise kendilerine hiç uymadığını belirtmişlerdir.

UPPS Dürtüsel Davranış ölçeğinde çalışmaya katılan sporculara yöneltilen önermelere verilen yanıtların dağılımı yer almaktadır. UPPS Dürtüsel Davranış ölçeğinde 45 önerme katılımcılara sunulmuş ve önermelerin kendilerine uyup uymadıkları 4'lü likert ölçeğinde cevaplamaları istenmiştir. 45 önermeden oluşan UPPS Dürtüsel Davranış ölçeği, kendi içerisinde 4 alt ölçek barındırmaktadır. Bu alt ölçekler, tasarlama eksikliği, sıkışıklık, heyecan arayışı ve sebatsızlık alt ölçekleridir.

Bu ölçekler 1) sıkışıklık, stres ve negatif duygulanım karşısında sıkıntıdan kurtulmak için dürtüsel davranışa eğilim; 2) tasarlama eksikliği: olası uzun vadeli sonuçları uygun şekilde hesap etmeden düşüncesizce davranma; 3) sebatsızlık: sıkıcı ya da zor görevlere odaklanmayı sürdürmede zorluk; 4) heyecan arayışı: riskli, heyecan verici ve tehlikeli deneyimlerden hoşlanma ve bunları arama anlamlı taşımaktadır.

Dürtüsel Davranış ölçeği içerinden yer alan “Dürtülerimi kontrol etmede sorun yaşarım” $2,32 \pm 1,00$, “Şiddetli isteklerime direnç göstermede sorun yaşarım (yemek, sigara vb)” $1,90 \pm 0,96$, “Kendimi çoğu kez, sonradan pişman olup ta kurtulmak istediğim işlerin içine sokarım” $2,20 \pm 0,92$, “Kendimi kötü hissettiğimde çoğu kez o anda iyi hissettiren fakat sonradan yaptığıma pişman olduğum şeyler yaparım” $2,30 \pm 0,96$, “Kendimi kötü hissettiğim

zamanlarda, kendimi kötü hissettirse bile yapmakta olduğum şeyi durduramam” $2,24 \pm 1,03$, “Reddedildiğimi hissettiğim zamanlarda, çoğu kez sonrada pişman olduğum şeyler söylerim” $2,34 \pm 0,95$, “Duygularıma göre hareket etmemin önüne geçemiyorum” $2,43 \pm 0,93$, “Sorunlarla karşılaştığımda onları çoğu kez içinden çıkılmaz bir hale getiririm çünkü üzgün olduğum zamanlarda düşünmeden hareket ederim” $2,23 \pm 0,86$, “Bir tartışmanın en ateşli anında, çoğu kez sonradan pişman olduğum sözler söylerim” $2,43 \pm 0,82$, “Bazen aklıma eseni yapar ve sonra pişman olurum” $2,35 \pm 0,81$, “Kolayca pes etme eğiliminde olan biriyim” $2,03 \pm 1,03$, “Yapılması gereken küçük işleri bazen hiç umursamam” $2,46 \pm 0,98$ faktörlere çalışmaya katılan sporcular kendilerine uymadıklarını belirtirken, geri kalan faktörlerin kendilerine uyduğunu ifade etmişlerdir.

Cinsiyet değişkenine göre alt ölçeklerden alınan puanlar arasında farklılığın olup olmadığına ilişkin t testi yapılmıştır. Yapılan t testi sonucuna göre alt ölçeklerden alınan puanların cinsiyet değişkenine göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0,05$). Buss-Perry alt ölçeklerinden olan fiziksel saldırganlık, öfke ve düşmanlık alt ölçeklerinde kadınlar erkeklere göre daha yüksek puan alırken, sözel saldırganlık alt ölçeğinde ise erkekler kadınlardan daha yüksek puan almışlardır. Bu durum kadınların erkeklere göre daha saldırgan olduğu sonucunu ortaya koymuştur.

Okyaz; 18-24 yaş arası Taekwondo ve yüzme sporu ile uğraşan gençlerin saldırganlık düzeylerinin incelenmesi amaçlı yaptığı çalışmada erkek sporcuların saldırganlık ortalamasını yüksek bulmuş ve erkelerin saldırıya daha eğilimli olduğu sonucunu bulmuştur. Yaptığı bu çalışmanın sonucunda erkeklerin düşmanlık faktörü ortalaması kızlara göre daha fazla olduğu sonucuna ulaşmıştır. Benzer şekilde sözel saldırganlık faktörü ortalaması erkeklerde daha yüksek bulmuştur. Genel olarak erkeklerin kızlara göre düşmanlık ve sözel saldırganlık eğilimleri daha yüksek olup bu durum erkeklerin daha saldırgan olduğu sonucunu ortaya koymuştur. Bu çalışma sonucunda bulunan sonuçlarda bizim bulduğumuz sonuçların tam tersi nitelikte bir çalışmadır (28).

Aksoyak’ın (2015) üniversite öğrencilerinin benlik saygısı yaşam tatmini ve saldırganlık düzeyi farklılıkları ve ilişkileri üzerine yaptığı çalışmada Araştırmaya katılan Erkeklerin fiziksel saldırganlık puanlarını ($x=17,04$), bayanların fiziksel saldırganlık puanlarından ($x=13,47$) yüksek bulmuştur. Araştırmaya katılan Erkeklerin sözel saldırganlık puanları ($x=13,26$), bayanların sözel saldırganlık puanlarından ($x=11,68$) yüksek

bulunmuştur. Öğrencilerin sözel saldırganlık puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde anlamlı sonuçlar bulunmuştur sonuç olarak 59 erkekler kadınlardan daha saldırgan çıkmıştır ve çıkan bu sonuçta yaptığımız çalışmada bizim bulduğumuz sonuçların tam tersi nitelikte bir çalışmadır (39).

Karakuzulu, edilgen ve genel saldırganlık puanlarında erkeklerin lehine sonuçlar bulmuştur. Erkeklerin, kızlara göre daha saldırgan oldukları söylenebilir. Bunun sebebini erkeklerin toplumumuz tarafından daha üstün görülmesine ve daha kazanma odaklı olmalarına kazanmayı güç gösterisi olarak görülmesine bağlamaktadır. Bu çalışma sonucunda bulunan sonuçlarda bizim bulduğumuz sonuçların tam tersi nitelikte bir çalışmadır (40).

Cummings ve Leschied (2000) yedi farklı yerleşim yerinde bulunan ve risk altında olan 70 ergen kız ile 12 aydan daha fazla süren bir süreçte belirle periyotlarla görüştikleri çalışmada. Kızların ebeveynleri ve arkadaşları ile yaşadıkları fiziksel ve sözel saldırganlık olayları karşısında hissettikleri, düşündükleri ve deneyimleri hakkında bilgi toplanmıştır. Sonuç olarak çoğu, sözel ve fiziksel saldırganlığı başlatan nedenlerin farklı olduğunu belirtmişler ve sözel saldırganlığı fiziksel saldırganlıktan daha olumsuz olarak değerlendirdiklerini fakat kavga sırasında her iki saldırganlık türünün de benzer olduğunu düşündüklerini belirtmişlerdir. Çoğu kız, arkadaşları ile yaşadıkları kavgaları başlatan tarafın kendileri olduğunu söylemiştir bu çalışmada bizim çalışmamızın destekleyici bir şekilde kızların daha saldırgan olduğunu ve kızların kavgayı başlatma eğilimde olduğu sonucunu ortaya koyarak bizim bulduğumuz sonucu destekleyici nitelikte bir çalışmadır (41).

Beşkat, yaptığı çalışmada spor yapma süresi 7 yıl ve üzeri olan katılımcıların saldırganlık ve şiddet düzeyinin, spor yapma süresi daha az olan kişilerin saldırganlık ve şiddet düzeyinden anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulgusu sonucuna ulaşmıştır bu çalışmada bizim sonuçlarımızı destekler nitelikte bir sonuç bulunmuştur (42).

UPPS Dürtüsel Davranış alt ölçeklerinden olan tasarlama eksikliği, sıkışıklık ve sebatsızlık alt ölçeklerinden kadınlar erkeklere göre daha yüksek puan alırken, heyecan arayışı alt ölçeğinden ise erkekler daha yüksek puan almıştır. Bu sonuçlar istatistikî olarak anlamlı bulunmamış yalnızca betimsel bir sonuçtur.

Taekwondo ile uğraşma yılı değişkenine göre alt ölçeklerden alınan puanlar arasında farkın olup olmadığının tespiti için ANOVA analizi yapılmıştır. Ayrıca anlamlı farklılık tespit edilen sonuçlarda, farklılığın hangi yıl grupları arasındaki farklılıktan kaynaklandığının tespiti için ise LSD ikili karşılaştırma analizi yapılmıştır. Buss-Perry ölçeğinin alt ölçeği olan düşmanlık alt ölçeğinden alınan puanların Taekwondo yapma değişkenine göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($F_{8,593}=0,000<0,05$). Yapılan LSD analizi sonucuna göre ise, 7 yıl ve daha fazla Taekwondo yapanların 1-3 ve 4-6 yıldır Taekwondo yapanlardan daha yüksek puan aldıkları tespit edilmiştir. Bu sonuç uzun yıllar Taekwondo sporu yapanların daha fazla düşmanlık güttükleri bunun sebebi olarak da uzun yıllar sporla uğraşmanın kazandırmış olduğu özgüven gösterilebilir.

Taekwondo'ya başlama yaşı değişkeni incelenmiştir. Yapılan inceleme sonucunda Düşmanlık alt ölçeğinden ($F_{7,094}=0,01<0,05$) ve Sebatsızlık alt ölçeğinden ($F_{4,445}=0,013<0,05$) alınan puanların Taekwondo'ya başlama yaşı değişkenine göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Düşmanlık alt ölçeğinde tespit edilen farklılığın hangi gruplar arasındaki farktan kaynaklandığının tespiti için yapılan analiz sonucunda, 10 yaşından daha küçük başlayanların düşmanlık alt ölçeğinden aldıkları puanların 11-13 yaşında başlayanlara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Sebatsızlık alt ölçeğinde tespit edilen farklılığın hangi gruplar arasındaki farktan kaynaklandığının tespiti için yapılan analiz sonucunda, 14 yaşından büyük başlayanların daha küçük yaşta başlayanlara göre daha yüksek puan aldıkları tespit edilmiştir.

İkamet yeri değişkenine göre alt ölçeklerden alınan puanlar arasında farkın olup olmadığının tespiti için yapılan analiz sonuçları çizelge 11'de verilmiştir. UPPS Dürtüsel Davranış ölçeğinin bir alt ölçeği olan sıkışıklık alt ölçeğinden alınan puanların ikamet yerine farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($F_{5,284}=0,006<0,05$). Yapılan LSD analizi sonucuna göre ise, büyükşehirde ikamet eden sporcuların sıkışıklık alt ölçeğinden aldıkları puanlar ilçede yaşayan sporculara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

6. SONUÇLAR

Bu çalışmanın sonucunda elde edilen sonuçlar aşağıya çıkarılmıştır.

- Çalışmaya katılan sporcularda sözel saldırganlık düzeyi arttığında heyecan arayışının da arttığı tespit edilmiştir.

- Fiziksel saldırganlık, öfke ve düşmanlık alt ölçeklerinde kadınlar erkeklere göre daha yüksek puan alırken, sözel saldırganlık alt ölçeğinde ise erkekler kadınlardan daha yüksek puan almışlardır.

- Tasarlama eksikliği, sıkışıklık ve sebatsızlık alt ölçeklerinden kadınlar erkeklere göre daha yüksek puan alırken, heyecan arayışı alt ölçeğinden ise erkekler daha yüksek puan almıştır. Bu sonuçlar istatistiki olarak anlamlı bulunmamış yalnızca betimsel bir sonuçtur.

- Taekwondo yapanların 1-3 ve 4-6 yıldır Taekwondo yapanlardan daha yüksek puan aldıkları tespit edilmiştir. Bu sonuç uzun yıllar Taekwondo sporu yapanların daha fazla düşmanlık göttükleri bunun sebebi olarak da uzun yıllar sporla uğraşmanın kazandırmış olduğu özgüven gösterilebilir.

- Taekwondo sporuna 10 yaşından küçük başlayanların daha büyük yaşta başlayanlara göre daha fazla düşmanlık göttüğü tespit edilmiştir.

- İnceleme sonucuna göre alt ölçeklerden alınan puanların kardeş sayısı değişkenine göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

- Büyükşehirde ikamet eden sporcuların sıkışıklık alt ölçeğinden aldıkları puanlar ilçede yaşayan sporculara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

- Taekwondo sporuna erken yaşta başlayan ve bu branşta yarışma tecrübeleri attıkça saldırganlık düzeylerinin attığını söylemek mümkündür.

- Bayan sporcuların erkek sporculara oranla daha fazla saldırgan ama erkeklerden daha az heyecan arayışı içinde olduklarını söylemek mümkündür.

7. ÖNERİLER

Yapılan bu çalışma diğer spor branşlarında ve farklı kategorilerde de uyarlanıp, sporcuların hangi spor branşına nasıl bir yönelimde oldukları, yapılan branşın bireyde ne gibi etkilerinin olduğu hakkında bilgi sahibi olunabilir.

Taekwondo antrenörlerin özellikle antrenmanda ve müsabakalarda kazanma hırsı ile aşırı motive etmesi, sporcularına agresif ve savaşçı bir mücadeleyi teşvik edecek tutum ve söylemlerden kaçınmaları saldırganlığın önlenmesi açısından önemlidir.

Taekwondo sporunun bir dövüş sporu olmayıp, savunma amaçlı olduğu antrenörler tarafından sporcularda bilinç uyandırma amaçlı eğitici çalışmalara yer verilmelidir.

Taekwondocuların müsabakalarda saldırgan tutumlardan kaçınarak, kazanma hırsını sportmenliğin önüne geçirmeden müsabaka yapmaları gerektiğini, aksi taktirde aynı davranışlarla kendisinin de karşılaşabileceğini unutmamaları gerektiği bilinci sporcularda oluşturulmalıdır.

Toplumda Taekwondonun bir dövüş sporu olmadığı, bu branşında diğer spor branşları gibi bireyin sosyalleşmesine yönelik, sporcuların sağlıklı bir yaşamın gereği olarak spor yapması gerekliliği bilincinin oluşturulması açısından düşünülmesi düşüncesinin yaygın hale getirilmesi için bu sporla iliği kurum ve kuruluşların eğitici faaliyetlerinin yapılması saldırganlığın önlenmesinde etkili olacaktır.

Taekwondo ile ilgili kurumların saldırganlık konusunda, milli eğitimde, gençlik hizmetleri ve spor il müdürlüğü ile gençlik merkezlerinde, gençlerin yoğun olarak bulunduğu ortamlarda sporun dostluk ve fair-play olduğunu öğretici etkinlikler düzenlenmelidir. Yazılı ve görsel medyada, saldırganlığı özendirici her türlü yayınlara, yazılara ve yorumlardan kaçınılması gerekliliğini benimseyerek, bu doğrultuda hareket edilmelidir.

Ülkemiz insanının spor kültürüne sahip olan bireyler olarak yetiştirilmeli, sporun bir kültür haline getirilmesi sağlanmalıdır. Aynı zamanda yapılacak olan çalışmaların toplumun diğer bireylerinin de Taekwondo sporuna yönlendirilmesi ve özendirilmesi adına da yararlı

olacaktır. Son olarak araştırmanın Taekwondo sporunun farklı yaş ve kategorilerinde, daha geniş bir kitlenin katılımıyla yapılması daha verimli bilgiler elde edilmesi açısından uygun olabilir.

KAYNAKLAR

1. Yücel E. O, Taekwon-do'cuların Durumluk ve Sürekli Kaygı Düzeyleri ve Müsabakalardaki Başarılarına Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara (2003).
2. Çakmakçı, E, Bayan Taekwon-do'cuların Milli Takım Kamp Döneminin Bazı Hematolojik ve Biyokimyasal Parametreler Üzerine Etkileri. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara (2007).
3. Dünya Taekwondo Federasyonu (erişim tarihi:30/10/2018)
<http://www.worldtaekwondo.org/about-wt/about-wt/>
4. Spor Bilim (erişim tarihi:30/10/2018)
<http://www.sporbilim.com/sayfa.asp?mdl=haber¶m=100>
5. Topal, V, Taekwon-do Sporunda Farklı Dirençlerde Çekme Lastiği İle Yapılan Antrenmanların, Teknik Kuvvet Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. İstanbul, 2007.
6. Sakin Taekwondo (erişim tarihi 30/10/2018)
http://www.sakintaekwondo.com/taek-giris/TeakWondo_Nedir/taeknedir.htm
7. Bezci, Ş, Taekwon-do Antrenörlerinin Stresle Başa Çıkma Ve Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara, 2010.
8. Tatal, V, Malatya'da Bulunan Ulusal Seviyedeki Taekwondo Sporcuları İle Bölgesel Seviyedeki Taekwondo Sporcularının Fiziksel ve Fizyolojik Özelliklerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İnönü Üniversitesi. Sosyal Bilimleri Enstitüsü. Malatya, 2005.
9. Sakin Taekwondo (erişim tarihi 30/10/2018)
<http://www.sakintaekwondo.com/kisisel-say/Makaleler/kemer1.htm>
10. Türkiye Taekwondo Federasyonu (erişim tarihi 30/10/2018)
<http://www.turkiyetaekwondofed.gov.tr/default.asp?SayfaID=10>
11. Ghorbanzadenkoshki, B, Milli Olan ve Olamayan Taekwondocuların Bazı Fiziksel Özelliklerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara, 2009.
12. Sökmen, A, Madde Bağımlısı Olan ve Olmayan 14 – 17 Yaş Aralığındaki Ergenlerin Empati Eğilimi ve Saldırganlık Tutumu Açısından Karşılaştırılması. Yüksek Lisans

- Tezi. Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Ana Bilim Dalı Klinik Psikolojisi Yüksek Lisans Programı. Gaziantep, 2017.
13. Eygü, H, Spor Psikolojisi ve Türkiye'deki Futbol Hakemlerinin Hakemlik Psikolojileri Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Erzurum, 2009.
 14. Çakıroğlu, T, Antrenör Sporcu İlişkileri ve Başarıda Spor Psikolojisinin Önemi. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara, 1987.
 15. Kına, B, Ortaokul Öğrencilerinde Anksiyete ve Saldırganlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Ana Bilim Dalı Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı. İstanbul, 2017.
 16. King, D.ve Ark., History of Sport Psychology in Cultural Magazines of THA Victorian era, Sport Psychologist, Dec.,1995, Volume 9, Number 4, ss.376-90.
 17. Spor Psikologu (erişim tarihi 30/10/2018)
<http://www.sporpsy.com/sayfalar-spor-psikolojisinin-tarihi->
 18. Şefik, T, Spor Psikolojisi, 1.Baskı, s.s 3-6, Tekağaç Eylül Kitap Yayınevi, Mersin, 2000.
 19. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 2004, cilt 37 sayı 2, ss 27-39.
 20. Kılıçarslan,S, İlköğretim 7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Akılcı Olmayan İnançları İle Saldırganlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Adana, 2009.
 21. Günay, G, Şiddet İçerikli Online Bilgisayar Oyunlarının İlköğretim Öğrencilerinin Saldırganlık Tepkileri Üzerindeki Etkisi.Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı.Çanakkale, 2011.
 22. Başer, Ergun., Uygulamalı Spor Psikolojisi, 3.Baskı, Bağırhan Yayınevi, Ankara, 1998, ss. 3-6.
 23. Sarkın, S. 2012. The effect of domestic violence addressing children on the level of self confidence and communication skills of students at the 6th 7th and 8th classes in primary schools, Master Thesis, Necmettin Erbakan University, Education Sciences Institute, Konya.
 24. Sökmen, A, Madde Bağımlısı Olan ve Olmayan 14 – 17 Yaş Aralığındaki Ergenlerin Empati Eğilimi ve Saldırganlık Tutumu Açısından Karşılaştırılması. Yüksek Lisans

- Tezi. Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Ana Bilim Dalı Klinik Psikolojisi Yüksek Lisans Programı. Gaziantep, 2017.
25. Gülbaktı, E, Özel Eğitim Gereksinimli Çocukların Saldırganlık Düzeyleri İle Bu Süreçte Annelerin Eşlerinden Gördükleri Desteğin İncelenmesi. Yüksel Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Klinik Psikoloji Bilim Dalı. İstanbul, 2017.
26. Kına, B, Ortaokul Öğrencilerinde Anksiyete ve Saldırganlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Ana Bilim Dalı Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı. İstanbul, 2017.
27. Psikoloji Formu (erişim tarihi 30/10/2018)
<https://www.psikolik.com/threads/sald%C4%B1rganl%C4%B1%C4%9F%C4%B1n-t%C3%BCrleri.1291/>
28. Okyaz,B, 18-24 Yaş Arası Taekwondo ve Yüzme Sporu İle Uğraşan Gençlerin Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Sütçü İmam Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Kahramanmaraş, 2017.
29. Zorlu,E, Öfke Denetimi Eğitim Programının Lise Öğrencilerinin Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzlarına Etkisi. Doktora Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bilim Dalı, Konya, 2017.
30. Aslan,Ü, Yüksek Lisans Tezi, Dikkat Eksikliği ve Dürtüselliğin Sosyal Medya Kullanımı ve Gelişmeleri Kaçırma Korkusu İle Olan İlişkinin İncelenmesi, T.C Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul, 2018.
31. Demir,N,M, Yüksek Lisans Tezi, Alkollü Araç Kullanımına Bağlı Ehliyetlerine El Konulan Sürücülerde Alkol İçme Davranışının Devamının Öfke, Dürtüsellik ve Mizaç Özellikleri İle İlişkisi, T.C Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul, 2017.
32. Kuştepe, A, Yüksek Lisans Tezi, Madde Kullanım Bozukluğu Olan Bireylerde Dürtüsellik ve Karmaşık Dikkat İşlevlerinin İncelenmesi, T.C Çağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Mersin, 2017.

33. Türker,E,S, Yüksek Lisans Tezi, Sınır Kişilik Bozukluğu ve Yeme Tutumları Arasındaki İlişkide Dürtüsellik Rölü, Işık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı, İstanbul, 2017.
34. Kurt,F, Yüksek Lisans Tezi, Üniversite Öğrencilerinde Akıllı Telefon Kullanım Bozukluğu İle Dürtüsel Davranış ve Çocukluk Çağı Travması Arasındaki İlişkisi, T.C Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul, 2018.
35. Çörekçioğlu,S, Bipolar Bozuklukta Anksiyete Duyarlılığı, Dürtüsellik ve İlişkili Etmenler. Tıpta Uzmanlık Tezi. T.C. Sağlık Bakanlığı İstanbul Bakırköy Bölgesi Kamu Hastaneleri Birliği Sağlık Bilimleri Üniversitesi İstanbul Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi Psikiyatri Kliniği, İstanbul, 2016.
36. Tura, SM, Günümüzde Psikoterapi, 2. Baskı, s.s 15, Metis Yayınları, İstanbul, 2005.
37. Demirbaş,S, Üniversite Öğrencilerinde Aleksitimi ve Dürtüsellik Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi. T.C Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul, 2017.
38. Özçürümez, G, Psikanalitik Psikoterapiler,Temel Kavramlar, Kuramlar ve Yöntemler Günümüzde Psikoterapi, 2. s.s 198-203, Ankara, Türkiye Psikiyatri Derneği Yayınları, Ankara, 2011.
39. Aksoyak,M, Üniversite Öğrencilerinin Benlik Saygısı Yaşam Tatmini ve Saldırganlık Düzeyi Farklılıkları ve İlişkileri; Erciyes Üniversitesi Besyo Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı, Kayseri, 2015.
40. Karakuzulu, E, Savunma ve Dövüş Sporları Yapan Sporcular İle Diğer Bireysel Sporları Yapan Sporcuların Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Gaziantep, 2018.
41. Cummings, Anne. L and Leschied, Alan. W. 2000 “Understanding Aggression with Adolescent Girls: Implications for Policy and Practice”. In Pres at Canadian Journal of Community Mental Health. The University Of Western Ontario, London, Ontario).
42. Beşkat M, Futbol Seyircilerinin Empatik Eğilimleri ile Sporda Saldırganlık ve Şiddet Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Şanlıurfa İli Örneği), Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kütahya, 2016.

EKLER

Ek:1 Saldırganlık Ölçeği

Bu anket Sütçü İmam Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Murat SAĞLAM' ın bitirme Tezi Çalışmasında Kullanılmak Üzere Yapılmaktadır. Anketin amacı Müsabık Taekwondoculara Saldırganlık ve Dürtüsel Davranış Tepkilerinin Neler Olduğunu Saptamaktır

Araştırma Bilimsel Bir Nitelik Taşımaktadır. Sorulara Objektif ve Samimi Cevaplar Vereceğinize İnanıyorum. Katkılarınız İçin Şimdiden Teşekkür Ederim.

Lütfen Soruları Tam Olarak Okuduktan Sonra Kendinize En Uygun Olan Cevabı İşaretleyiniz.

1- Yaşınız

2- Cinsiyetiniz Bay () Bayan ()

3- Eğitim Durumunuz Nedir?

- a- İlköğretim ()
- b- Ortaöğretim (Lise) ()
- c- Lisans ()
- d- Yüksek Lisans ()

4- Kaç Kardeşiniz Var?

- a- 1-2 ()
- b- 3-4 ()
- c- 5-6 ()
- d- 7 ve üstü ()

5- Nerede İkamet Ettiniz?

- a- Büyük Şehirde ()
- b- İlde ()
- c- İlçede ()
- d- Kasaba veya Köyde ()

5- Kaç Yıldır Taekwondo Sporu Yapmaktasınız?

6- Taekwondo ya kaç yaşında başladınız?

	BANA HİÇ UYMUYOR	BANA UYMUYOR	BANA UYUYOR	BANA ÇOK UYUYOR
1- Bazı arkadaşlarım benim öfkeli biri olduğumu söylerler				
2- Gerekirse hakkımı korumak için şiddete başvurabilirim				
3- Birisi bana fazlasıyla iyi davrandığında “Acaba benden ne istiyor?” diye düşünürüm				
4- Arkadaşlarımın görüşlerine katılmadığım zaman bunu onlara açıkça söylerim				
5- Öfkeden deliye döndüğümde bir şeyler kırıp dökerim				
6- İnsanlar benim görüşlerime katılmadıklarında onlarla tartışmaktan kendimi alıkoyamam				
7- Zaman zaman bazı olaylara/kişilere yönelik kızgınlığım uzun süre bitmek bilmez				
8- Bazen başkalarına vurma dürtümü kontrol edemiyorum				
9- Sakin yapılı biriyimdir				
10- Tanımadığım insanlar bana fazla yakın davrandıklarında onlara şüpheyle yaklaşırım				
11- Daha önce, tanıdığım insanları tehdit ettiğim oldu				
12- Çok çabuk parlar ve hemen sakinleşirim				
13- Birisi bana sataşırse kolaylıkla onu itip tartaklayabilirim				
14- İnsanlar sinirimi bozduklarında kolaylıkla onlar hakkında ne düşündüğümü söyleyebilirim				
15- Zaman zaman kıskançlık beni yiyip bitirir				
16- Bir insana vurmanın mantıklı bir gerekçesi olamayacağını düşünüyorum				
17- Bazen hayatın bana adaletsiz davrandığını düşünürüm				
18- Öfkemi kontrol etmekte zorluk çekerim				
19- Yapmak istediğim bir şey engellendiğinde kızgınlığımı açıkça ortaya koyarım				
20- Zaman zaman insanların arkamdan güldüğü duygusuna kapılırım				
21- İnsanlarla sıkça görüş ayrılığına düşerim				
22- Birisi bana vurursa ben de karşılık veririm				
23- Bazen kendimi patlamaya hazır bir bomba gibi hissediyorum				
24- Diğer insanların her zaman çok iyi fırsatlar yakaladıklarını düşünüyorum				
25- Birisi beni iterse onunla kavgaya tutuşurum				
26- Arkadaşlarımın arkamdan konuştuklarını biliyorum				
27- Arkadaşlarım münakaşacı/tartışmayı seven biri olduğumu söylerler				
28- Bazen olmadık şeylere ortada mantıklı bir neden yokken aniden sinirlenir, tepki veririm				
29- Çoğu insana kıyasla daha sık kavgaya karıştığımı söyleyebilirim				

Ek:2 Dürtüsel Davranış Ölçeği

Bu anket Sütçü İmam Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Murat SAĞLAM' ın bitirme Tezi Çalışmasında Kullanılmak Üzere Yapılmaktadır. Anketin amacı Müsabık Taekwondocularıda Saldırganlık ve Dürtüsel Davranış Tepkilerinin Neler Olduğunu Saptamaktır.

Araştırma Bilimsel Bir Nitelik Taşımaktadır. Sorulara Objektif ve Samimi Cevaplar Vereceğinize İnanıyorum. Katkılarınız İçin Şimdiden Teşekkür Ederim.

Lütfen Soruları Tam Olarak Okuduktan Sonra Kendinize En Uygun Olan Cevabı İşaretleyiniz.

1- Yaşınız

2- Cinsiyetiniz Bay () Bayan ()

3- Eğitim Durumunuz Nedir?

a- İlköğretim ()

b- Ortaöğretim (Lise) ()

c- Lisans ()

d- Yüksek Lisans ()

4- Kaç Kardeşiniz Var?

a- 1-2 ()

b- 3-4 ()

c- 5-6 ()

d- 7 ve üstü ()

5- Nerede İkamet Ettiniz?

a- Büyük Şehirde ()

- b- İlde ()
c- İlçede ()
d- Kasaba veya Köyde ()

5- Kaç Yıldır Taekwondo Sporunu Yapmaktasınız?

6- Taekwondo ya kaç yaşında başladınız?

	BANA HIÇ UYMUYOR	BANA UYMUYOR	BANA UYUYOR	BANA ÇOK UYUYOR
1- İhtiyatlı ve tedbirli biriyimdir				
2-Düşüncelerim ölçülü ve bir amaca yöneliktir				
3-Düşünmeden konuşan biri değilim				
4-Harekete geçmeden önce biraz durup yapacağım şey üzerine düşünürüm				
5-Nasıl yürüteceğimi tam olarak bilmediğim bir projeye başlamak istemem				
6-Karşılaştığım sorunları mantıklı bir biçimde değerlendirerek “makul” bir yaklaşımda bulunma eğilimindeyim				
7-Kararlarımı genellikle dikkatlice enine boyuna düşünerek veririm				
8-İhtiyatlı biriyimdir				
9- eni bir durumun içine girmeden önce, o durumun bana neler kazandırabileceğini bilmek isterim.				
10-Herhangi bir şey yapmadan önce genellikle iyice düşünürüm				
11-Bir konuyla ilgili karar vermeden önce tüm avantaj ve dezavantajları hesaba katarım				
12-Dürtülerimi kontrol etmede sorun yaşarım				
13-Şiddetli isteklerime direnç göstermede sorun yaşarım. (örneğin, yemek, sigara içmek vb.)				
14-Kendimi çoğu kez, sonradan pişman olup da kurtulmak istediğim işlerin içine sokarım				
15-Kendimi kötü hissettiğimde, çoğu kez o anda iyi hissettiren fakat sonradan yaptığıma pişman olduğum şeyler yaparım				

16-Kendimi kötü hissettiğim bazı zamanlarda, kendimi kötü hissettirse bile yapmakta olduğum şeyi durduramam				
17-Üzgün olduğum zamanlarda çoğu kez düşünmeden hareket ederim				
18-Reddedildiğimi hissettiğim zamanlarda, çoğu kez sonradan pişman olduğum şeyler söylerim				
19-Duygularıma göre hareket etmemin önüne geçemiyorum				
20- orunlarla karşılaştığımda onları çoğu kez içinden çıkılmaz bir hale getiririm çünkü üzgün olduğum zamanlarda düşünmeden hareket ederim				
21-Bir tartışmanın en ateşli anında, çoğu kez sonradan pişman olduğum sözler söylerim				
22-Duygularımı her zaman kontrol altında tutmayı başarabilirim				
23-Bazen aklıma eseni yapar ve sonra pişman olurum				
24-Genellikle yeni ve heyecan verici deneyimler ve duygular ararım				
25-Bu hayatta her şeyi bir kere deneyeceğim				
26-Bir sonraki hamlenin çabuk yapıldığı spor ve oyunlardan hoşlanırım				
27-Su kayağı yapmaktan keyif alabilirim				
28-Risk almaktan hoşlanırım				
29-Paraşütle atlamak hoşuma gidebilir				
30-Biraz korkutucu ya da gelenek dışı dahi olsalar, yeni deneyimler ve duygular yaşamaya açığımdır				
31-Uçak kullanmayı öğrenmek hoşuma gidebilir				
32-Ara sıra biraz korkutucu işler yapmaktan keyif alırım				
33-Yüksek bir dağın tepesinden aşağıya hızla kayarken hissedilen duygular bana keyif verebilir				
34-Hava tüpü olmadan dalış yapmak hoşuma gidebilir				
35-Arabayı hızlı sürmek hoşuma gidebilir				
36-Genellikle olayları sonuna kadar takip etmeyi severim				
37-Kolayca pes etme eğiliminde olan biriyim				
38-Bitmemiş, yarım kalan işler canımı sıkar				
39-Bir şey yapmaya başladığımda, durmaktan nefret ederim				
40-Kolaylıkla konsantre olabilirim				
41-Başladığım işi bitiririm				

42-İşleri zamanında bitirebilmek için belirli bir düzen içinde çalışma konusunda oldukça iyiyimdir				
43-Ben her zaman yapacak bir işi olan üretken biriyim				
44-Başladığım hemen hemen her işin sonunu getiririm				
45-Yapılması gereken küçük işleri bazen hiç umursamam				

EK: 3 Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmaları Etik Kurulu Karar Formu

KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ GİRİŞİMSEL OLMAYAN KLİNİK ARAŞTIRMALARI ETİK KURULU KARAR FORMU

DEĞERLENDİRİLEN BELGELER	Belge Adı	Tarihi	Versiyon Numarası	Dili		
	ARAŞTIRMA PROTOKOLÜ	05.03.2013		Türkçe ☒	İngilizce ☐	Diğer ☐
	BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU	05.03.2013		Türkçe ☒	İngilizce ☐	Diğer ☐
	OLGU RAPOR FORMU			Türkçe ☐	İngilizce ☐	Diğer ☐
	ARAŞTIRMA BROŞÜRÜ			Türkçe ☐	İngilizce ☐	Diğer ☐
DEĞERLENDİRİLEN DİĞER BELGELER	Belge Adı	Açıklama				
	TÜRKÇE ETİKET ÖRNEĞİ	☐				
	SİGORTA	☐				
	ARAŞTIRMA BÜTÇESİ	☐				
	BIYOLOJİK MATERYEL TRANSFER FORMU	☐				
	HASTA KARTI/GÜNLÜKLERİ	☐				
	İLAN	☐				
	YILLIK BİLDİRİM	☐				
	SONUÇ RAPORU	☐				
	GÜVENLİLİK BİLDİRİMLERİ	☐				
Diğer:	☒	Anket Formu				
KARAR BİLGİLERİ	Karar No: 2013/07-1	Tarih: 02.05.2013				
	Yukarıda bilgileri verilen klinik araştırma başvuru dosyası ile ilgili belgeler araştırmanın gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş çalışmanın başvuru dosyasında belirtilen merkezlerde gerçekleştirilmesinde etik ve bilimsel sakınca bulunmadığına toplantıya katılan Etik Kurul üyelerin oy birliği ile karar verilmiştir.					

KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ GİRİŞİMSEL OLMAYAN KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU	
ÇALIŞMA ESASI	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Klinik Araştırmalar Etik Kurul Yönergesi
BAŞKANIN UNVANI / ADI / SOYADI	Prof. Dr. Metin KILINÇ

Unvanı/Adı/Soyadı	Uzmanlık Alanı	Kurumu	Cinsiyet		Araştırma ile ilişkisi		Katılım *		İmza
			E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Prof. Dr. Metin KILINÇ Başkan	Tıbbi Biyokimya	KSÜ Tıp Fakültesi	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Prof. Dr. Mustafa GÜL Üye	Tıbbi Mikrobiyoloji	KSÜ Tıp Fakültesi	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Prof. Dr. Gökhan ÖZDEMİR Üye	Göz Hastalıkları	KSÜ Tıp Fakültesi	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Doç. Dr. Harun ÇIRALIK Üye	Tıbbi Patoloji	KSÜ Tıp Fakültesi	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Doç. Dr. Yusuf ERGÜN Üye	Tıbbi Farmakoloji	KSÜ Tıp Fakültesi	E ☒	K ☐	F ☐	H ☒	E ☐	H ☒	KATILMADI
Doç. Dr. Tufan MERT Üye	Biyofizik	KSÜ Tıp Fakültesi	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☐	H ☒	KATILMADI
Doç. Dr. Mehmet DAVUTOĞLU Üye	Çocuk Sağ. ve Hast.	KSÜ Tıp Fakültesi	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Doç. Dr. Nimet ŞENOĞLU Üye	Anest. ve Rea.	KSÜ Tıp Fakültesi	E ☐	K ☒	E ☐	H ☒	E ☐	H ☒	KATILMADI
Doç. Dr. Gürkan ACAR Üye	Kardiyoloji	KSÜ Tıp Fakültesi	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Yrd. Doç. Dr. Ramazan KARANFİL Üye	Adli Tıp	KSÜ Tıp Fakültesi	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Mehmet Emin DARENDELİ Üye	Avukat	Serbest	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Mustafa CANSARAN Üye	Ziraat Mühendisi	İl Gıda, Tarım ve Hay. Müd.	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Turan YILDIZ Üye	Öğretmen	Özel Ali KENGER Anadolu Lisesi	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	

* :Toplantıda Bulunma

KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
GİRİŞİMSEL OLMAYAN KLİNİK ARAŞTIRMALARI ETİK KURULU KARAR FORMU

BAŞVURU BİLGİLERİ	ARAŞTIRMANIN AÇIK ADI	"Taekwondo Sporcularında Saldırganlık ve Dürtüsel Davranış Tepkilerinin İncelenmesi"			
	ARAŞTIRMA PROTOKOL KODU	32			
	KOORDİNATÖR/SORUMLU ARAŞTIRMACI UNVANI/ADI/SOYADI	Yrd. Doç. Dr. Enver DÖŞYILMAZ			
	KOORDİNATÖR/SORUMLU ARAŞTIRMACININ UZMANLIK ALANI	Antrenörlük Eğitimi			
	KOORDİNATÖR/SORUMLU ARAŞTIRMACININ BULUNDUĞU MERKEZ	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu			
	DESTEKLEYİCİ	Sorumlu Araştırmacı			
	DESTEKLEYİCİNİN YASAL TEMSİLCİSİ	-			
	ARAŞTIRMANIN TÜRÜ	Anket çalışmaları			
	ARAŞTIRMAYA KATILAN MERKEZLER	TEK MERKEZ ☐	ÇOK MERKEZLİ ☒	ULUSAL ☐	ULUSLARARASI ☐

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Uyruğu : T.C
Adı Soyadı : Murat SAĞLAM
Doğum Tarihi : 10/05/1979
Doğum Yeri : Kahramanmaraş
Medeni Hali : Evli
e-posta : murat-saglam1979@hotmail.com
Mesleği : Beden Eğitimi Öğretmeni

Eğitim-Öğretim

İlkokul : Aksu İlkokulu-Kahramanmaraş
Ortaokul : Gazi Ortaokulu-Kahramanmaraş
Lise : Ticaret Meslek Lisesi-Kahramanmaraş
Lisans : Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu-Konya
Yüksek Lisans : Sütçü İmam Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu-Kahramanmaraş

Belgeleri

Sporculuğu : Milli Sporcu
Voleybol Ulusal Hakem
Hakemlik : Taekwondo Bölge Hakem
Badminton Bölge Hakemliği

